

Emanuel Kulczycki

OTWARTE CZASOPISMA

Zakładanie czasopism naukowych oraz
transformacja czasopism zamkniętych

Toruń 2013

Stowarzyszenie EBIB

Emanuel Kulczycki

OTWARTE CZASOPISMA

Zakładanie czasopism naukowych oraz
transformacja czasopism zamkniętych

Wydawnictwa Zwarte Stowarzyszenia EBIB
pod red. Bożeny Bednarek-Michalskiej

Korekta

Izabella Milewska-Warta, Sylwia Wołek-Biernat

Skład i opracowanie graficzne

Emanuel Kulczycki

Nie wszystkie prawa zastrzeżone.

Broszura opublikowana na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa-
-Na tych samych warunkach 3.0](#) (CC BY-SA 3.0).

Publikacja dotowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ze
strumienia finansowego Działalności Upowszechniającej Naukę

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Wydawca

Stowarzyszenie EBIB
Toruń 2013

ISBN 978-83-63458-01-0

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Cel poradnika, czyli komu może się przydać?	7
1.2.	Otwarta komunikacja naukowa w XXI wieku	9
1.3.	Jakie warunki musi spełniać otwarte czasopismo?	13
1.4.	Dwa etapy otwierania czasopisma. Od którego rozpocząć?	15
2.	ETAP I – Zakładanie otwartego czasopisma	17
2.1.	O czym będzie mowa?	18
2.2.	Czasopismo naukowe, czyli jakie?	18
2.2.1.	Poziom prawny wydawania czasopisma naukowego	19
2.2.2.	Porządek wydawniczy – jak zdefiniować czasopismo naukowe	21
2.2.3.	Porządek ministerialny	22
2.3.	Trzy etapy zakładania czasopisma naukowego	27
2.3.1.	Rejestracja czasopisma	27
2.3.2.	Wniosek o ISSN	30
2.3.3.	Indentyfikator DOI	33

3.	ETAP II – Transformacja z czasopisma zamkniętego w otwarte – 8 kroków	37
3.1.	Wprowadzenie	38
KROK 1.	Diagnoza i ocena możliwości	39
KROK 2.	Wybór modelu biznesowego i formy otwartości	41
KROK 3.	Kwestia praw autorskich	42
KROK 4.	Rozwiązania techniczne	47
KROK 5.	Wdrażanie standardów	52
KROK 6.	Zgłaszanie czasopisma do Google Scholar	54
KROK 7.	Zgłaszanie czasopisma do baz i list czasopism	58
KROK 8.	Zapewnienie długoterminowej dostępności	60
	Spis ilustracji	63
	Bibliografia	64
	Biogram autora	66

1. Wprowadzenie

Wydawanie i publikowanie tekstów naukowych jest od wielu wieków podstawą efektywnego uprawiania badań i nauki. Od czasu pojawienia się pierwszych czasopism naukowych w XVII wieku kładzie się szczególny nacisk na wyniki publikowane w periodykach. Ten nowożytny sposób wydawania tekstów funkcjonował niezmiennie przez trzy stulecia. Aż do lat 90. ubiegłego wieku, kiedy komunikacja naukowa zaczęła się diametralnie przekształcać. Dzięki idei otwartego dostępu (*open access*) oraz sieci Internet czasopiśma naukowe zaczęły transformacje ku innemu sposobowi funkcjonowania.

Niniejsza publikacja pokazuje, w jaki sposób można przekształcić czasopiśma naukowe wydawane w sposób klasyczny (w poradniku będzie on nazywany „zamkniętym”) w czasopiśma nowoczesne, które będą utożsamiane w tej broszurze z czasopiśmami otwartymi.

Poradnik składa się z trzech głównych części. W pierwszej, będącej wprowadzeniem, zostanie zarysowane tło przemian komunikacji naukowej. Zdefiniujemy to, czym jest otwarty dostęp do publikacji naukowych — a w konsekwencji — czym jest otwarte czasopiśmo. Wskażemy podstawowe warunki, które takie czasopiśmo powinno spełniać. Aplikacja tej perspektywy zostanie

opisana w dwóch etapach zakładania i otwierania czasopisma. Pierwszy etap poświęcony jest zakładaniu nowego czasopisma. Natomiast drugi to właśnie transformacja czasopisma klasycznego w czasopismo wydawane w otwartym dostępie. Proces ten rozłożony został na 8 kroków:

KROK 1. Diagnoza i ocena możliwości

KROK 2. Wybór modelu biznesowego i formy otwartości

KROK 3. Kwestia praw autorskich

KROK 4. Rozwiązania techniczne

KROK 5. Wdrażanie standardów

KROK 6. Zgłaszanie czasopisma do Google Scholar

KROK 7. Zgłaszanie czasopisma do baz i list czasopism

KROK 8. Zapewnienie długoterminowej dostępności

1.1. Cel poradnika, czyli komu może się przydać?

Publikacja ta jest skierowana przede wszystkim do redaktorów i wydawców czasopism naukowych. Celem poradnika jest wskazanie sposobu przekształcenia klasycznego czasopisma naukowego w czasopismo wydawane w otwartym dostępie (*open access*). Taki sposób publikowania periodyków jest coraz powszechniejszy, gdyż uznaje się, że celem powszechnej komunikacji naukowej powinno być jak najszersze dotarcie publikacji do czytelników. Obecnie coraz więcej czasopism publikowanych jest w trybie otwartego dostępu. Są to czasopisma krajowe, o zasięgu międzynarodowym oraz — coraz częściej — jedno z najlepszych czasopism na świecie w danej dyscyplinie (np. „PLOS Biology”, „PLOS ONE”). Nauki humanistyczne i społeczne również zaczęły dostrzegać potencjał otwartego dostępu (świadczy o tym np. powstające na kształt „PLOS ONE” międzynarodowe czasopismo dla humanistyki „Open Library of Humanities”).

W kolejnych rozdziałach opisane jest to, dlaczego warto włożyć wysiłek w przekształcenie periodyku oraz w jaki sposób należy zaplanować cały proces. Uwzględnione zostały nie tylko kwestie formalne i prawne, ale również techniczne.

Poradnik ten powstał po to, aby być drogowskazem w nieustannie zmieniającej się rzeczywistości form publikacji naukowych. Rynek wydawniczy przez wiele lat funkcjonował w sposób stabilny i — nie licząc kosztów wydawania — niezmienny. Jednakże ekspansja nowych narzędzi internetowych oraz ogólny wzrost liczby publikujących pracowników naukowych spowodowały transformację całego systemu komunikacji naukowej. Warto pamiętać,

jak istotny w tym kontekście jest aspekt ekonomiczny — produkcja i dystrybucja takich czasopism jest znacznie tańsza niż drukowanych.

Od kilku lat obserwujemy w polskiej polityce naukowej bardzo dużą intensyfikację działań nakierowanych na podwyższanie jakości polskich periodyków. Realizowana od 2011 r. w nowej formie ewaluacja czasopism naukowych pokazuje, że prowadzenie jasnej i transparentnej polityki wydawniczej jest jedną z dróg umożliwiających nie tylko wydawanie najwyższej jakości publikacji, ale również uzyskiwanie wysokich ocen w wykazach czasopism punktowanych.

Redaktorzy i wydawcy znajdują w tym poradniku podstawowe informacje na temat tego, czym jest otwarty dostęp, czy jest to coś pożądanego przez autorów tekstów naukowych. Wskażemy warunki, jakie należy spełnić, aby czasopismo było uznane za czasopismo otwarte.

Celem poradnika jest wskazanie sposobu przekształcenia klasycznego czasopisma naukowego w czasopismo wydawane w otwartym dostępie. W kolejnych rozdziałach opisane jest to, dlaczego warto włożyć wysiłek w przekształcenie periodyku oraz w jaki sposób należy zaplanować cały proces. Uwzględnione zostały nie tylko kwestie formalne i prawne, ale również techniczne.

1.2. Otwarta komunikacja naukowa w XXI wieku

Komunikacja naukowa uległa istotnym zmianom wraz z upowszechnieniem się Internetu. Nowe media rozwijają dotychczasowe sposoby upowszechniania wiedzy. To, co obecnie nazywamy Internetem (utożsamianym często ze „stronami internetowymi plus emailami”, a niekiedy z wyszukiwarką internetową), swoją ekspansję rozpoczęło od lat 80–90. ubiegłego wieku wraz z udostępnieniem sieci do użytku komercyjnego (wcześniej wykorzystywana była na potrzeby wojska i jednostek naukowych).

Na przestrzeni ponad dwudziestu lat funkcjonowania „otwartego Internetu”, a więc dostępnego dla użytkowników spoza jednostek eksperymentalnych i wojskowych, wypracowano wiele modeli dostępu do informacji. Dla nas kluczowe jest rozróżnienie modelu zamkniętego i modelu otwartego.

Model zamknięty komunikacji naukowej, a zatem dostępu do materiałów naukowych, zakłada rozpowszechnianie poprzez (najczęściej) płatne subskrypcje. Taki model z powodzeniem funkcjonuje w międzynarodowych wydawnictwach (np. Springer, Wiley, Scopus) i opiera się na opłaceniu przez instytucje akademickie (np. biblioteki) dostępu do konkretnych baz danych udostępnianych przez wydawnictwo. Często w licencji narzuca się jeszcze dodatkowe ograniczenia. Jednym z najpopularniejszych, z jakim polscy badacze mogą się spotkać, jest dostęp do zasubskrybowanych materiałów jedynie z komputerów jednostek, które zakupiły subskrypcje.

Trzeba podkreślić, że w takim modelu dostęp do materiałów naukowych mają jedynie pracownicy naukowci i studenci — pomijane są zatem szerokie grona potencjalnych zainteresowanych odbiorców, np. ze środowiska B+R (Badania i Rozwój).

W *modelu otwartym* wychodzi się z założenia, że dostęp do materiałów naukowych nie powinien być ograniczany przez przedsiębiorstwa komercyjne, gdyż kumulacja i przyrost wiedzy jest gwarantem rozwoju współczesnych społeczeństw i gospodarek, a większość badań naukowych opłacanych jest z budżetu państwa. Model otwarty — wypracowany przez społeczny światowy ruch open access (ruch na rzecz otwartego dostępu do wiedzy) — opisuje otwarty dostęp w następujący sposób: [...]

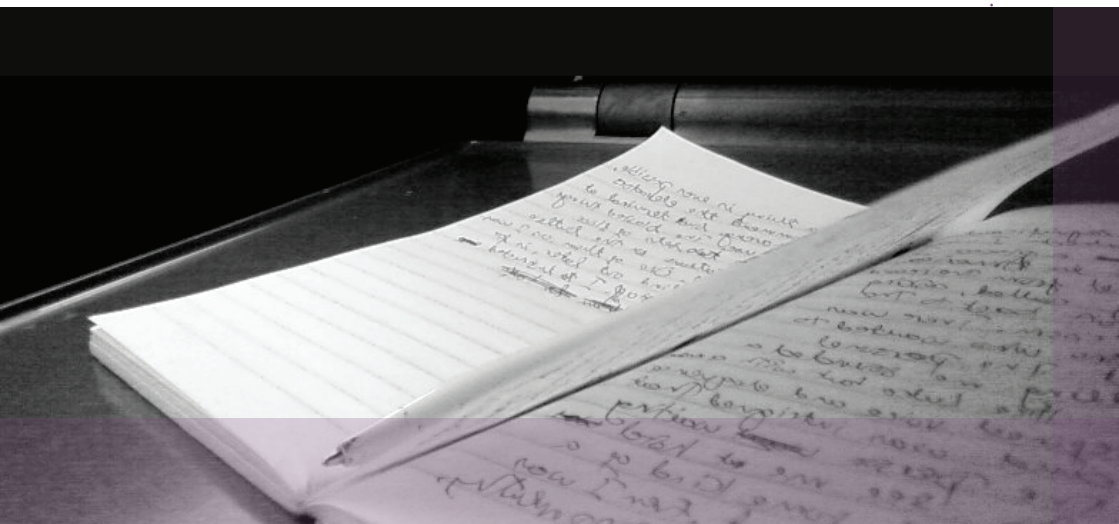
definiujemy otwarty dostęp do zasobów jako możliwość wykorzystania nieograniczonych źródeł wiedzy i dziedzictwa kulturowego, która powinna być aprobowana przez społeczność naukową. By zrealizować wizję globalnej i dostępnej reprezentacji wiedzy, przyszły WEB powinien być stabilny, interaktywny i przejrzysty. Zawartość sieci i oprogramowanie muszą być dla wszystkich dostępne i kompatybilne [1].

W ramach modelu otwartego dostępu do publikacji można wyróżnić dwa główne sposoby udostępniania publikacji (kanały informacyjne). Pierwszym jest tzw. „złota droga otwartego dostępu”, w której to czasopismo gwarantuje otwarty dostęp do wszystkich artykułów na stronie domowej czasopisma. Drugim sposobem jest tzw. „zielona droga otwartego dostępu” polegająca na deponowaniu, archiwizowaniu w repozytoriach własnych utworów, preprintów (wersja tekstu przed procesem recenzji i ostatecznym opracowaniem redakcyjnym) lub postprintów (ostateczne wersje artykułów po recenzji i opracowaniu redakcyjnym) przez ich autorów.

Równie ważne jest rozróżnienie terminologiczne otwartego dostępu oraz wolnego dostępu do publikacji naukowych. W pierwszym wypadku chodzi o to, że użytkownicy sieci mają darmowy dostęp do materiałów — ale poza tym dostępem nie otrzymują żadnych dodatkowych praw i przywilejów. Wolny

dostęp natomiast pozwala dodatkowo na inne czynności (np. tworzenie utworów zależnych). Jak pisze Krzysztof Siewicz:

[...] w pierwszym przypadku chodzi o udostępnienie publikacji przez Internet każdemu bez ograniczeń technicznych, jednak bez zezwolenia na korzystanie szersze, niż wynika to z przepisów prawa autorskiego o dozwolonym użytku. Natomiast w drugim przypadku publikacja jest udostępniona wraz z dodatkową zgodą uprawnionego na korzystanie z niej przez każdego w bardzo szerokim zakresie [2].

Zgodnie z powyższym rozróżnieniem definiuje się otwarty dostęp gratis oraz otwarty dostęp libre. Ich definicje przytoczone są poniżej.

Otwarty dostęp gratis — darmowy i otwarty dostęp — rozpowszechnianie utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym oraz możliwość nieodpłatnego i nieograniczonego technicznie korzystania z nich zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub o innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa.

Otwarty dostęp libre — wolny i otwarty dostęp — rozpowszechnianie utworu lub przedmiotu prawa pokrewnego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym wraz z udzieleniem każdemu licencji na nieograniczone, nieodpłatne i niewyłączne korzystanie z nich oraz z ich ewentualnych opracowań; licencja może zawierać postanowienia nakładające na korzystającego zobowiązania nienaruszające istoty uprawnienia do nieograniczonego, nieodpłatnego korzystania.

Cyt. za: K. Siewicz [2].

1.3. Jakie warunki musi spełniać otwarte czasopismo?

Zgodnie z powyższymi definicjami **otwarte czasopismo** to takie, do którego treści czytelnicy mają otwarty dostęp (*open access*). Dodatkowo periodyk musi spełniać następujące warunki:

- ◀ musi posiadać wersję elektroniczną (równolegle może oczywiście mieć wersję drukowaną – wówczas mówimy o czasopismach hybrydowych);
- ◀ wersja elektroniczna musi być dostępna bezpłatnie oraz bez konieczności rejestrowania się w serwisie czasopisma (rejestracja może dawać jednakże dodatkowe opcje, np. zaznaczenie tekstu do późniejszej lektury);
- ◀ wydawca umożliwia darmową redystrybucję, import i eksport danych.

Nie oznacza to natomiast, że takie otwarte czasopismo należy koniecznie wydawać na tzw. wolnych licencjach — to nie jest wymagane, aczkolwiek — z perspektywy autorów naukowych — jest to rozwiązanie bardzo korzystne (wówczas gwarantuje się wszystkim otwarty dostęp *libre*).

Przeciwieństwem otwartego czasopisma jest **czasopismo zamknięte**, które nie posiada wersji elektronicznej lub wersja elektroniczna jest dostępna tylko poprzez opłatę lub subskrypcję biblioteczną, a niekiedy konieczne jest również posiadanie odpowiedniego konta (w serwisie czasopisma, w bibliotece kupującej dostęp do bazy czasopism itd.).

Wydawca nie zezwala w żaden sposób (poza przepisami wynikającymi z prawa autorskiego) na wykorzystywanie treści periodyku.

W ramach otwartych czasopism możemy wyróżnić:

- ◀ **w pełni otwarte czasopisma** (*open access journals*) — wszystkie artykuły opublikowane w czasopiśmie udostępniane są w otwartym dostępie;
- ◀ **otwarte czasopisma z embargiem czasowym** (*delayed open access journals*) — dostęp do najnowszych artykułów jest na początku (np. przez rok) płatny — następnie po upływie embarga czasowego artykuły udostępniane są w otwartym dostępie;
- ◀ **hybrydowe otwarte czasopismo** — (*hybrid open access journals*) tylko część artykułów jest opublikowana w otwartym dostępie (np. te artykuły, przy publikacji których autor wniósł dodatkową opłatę przeznaczoną właśnie na pokrycie kosztów otwartego dostępu).

Otwarte czasopismo a lista filadelfijska oraz wykaz czasopism punktowanych

Forma dystrybucji (otwarta czy zamknięta) nie wpływa w żaden sposób na ocenę naukowej jakości periodyku. Zarówno otwarte, jak i zamknięte czasopisma mogą być uwzględnione i indeksowane na tzw. liście filadelfijskiej oraz mogą być poddane procesowi ewaluacji prowadzonemu przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Otwartość periodyku nie jest tutaj żadną przeszkodą.

1.4. Dwa etapy otwierania czasopisma. Od którego rozpocząć?

Wydawanie i prowadzenie otwartego czasopisma nie jest ani łatwiejsze, ani trudniejsze od prowadzenia czasopisma zamkniętego. Nie chodzi również o to, że te zamknięte są „drukowane”, a te otwarte są „tylko w Internecie”. Otwartość polega przede wszystkim na formie dostępu oraz na szerokim wachlarzu możliwości użytkowania artykułów zawartych w czasopiśmie. W dalszej części poradnika zostały opisane podstawowe zagadnienia związane z zakładaniem czasopisma (ETAP I) oraz prowadzeniem czasopisma otwartego — „otwieraniem czasopisma” (ETAP II). Nie są to drogi rozłączne i prowadzą do wspólnego celu — co wyrażane jest przez dwuznaczność samego terminu „otwieranie czasopisma”, który może być rozumiany zarówno jako *zakładanie*, jak i *czynienie otwartym*.

Redaktorzy i wydawcy, którzy już prowadzą czasopismo, również powinni zacząć lekturę od ETAPU I, mimo iż jest on skierowany przede wszystkim do przyszłych redaktorów i wydawców, którzy zastanawiają się nad utworzeniem otwartego czasopisma. Dla nich rozdziały opisane w ETAPIE I będą bardzo dobrym punktem wyjścia. Jednakże ich lektura pozwoli doświadczonych redaktorom również upewnić się, że wszystkie etapy formalne (rejestracja czasopisma, ISSN itd.) zostały prawidłowo zrealizowane.

Redaktorzy i wydawcy czasopisma zamkniętego najważniejsze informacje znajdują w ETAPIE II. W nim — w ośmiu krokach — zostanie zaprezentowany proces „otwierania czasopisma” — rozpoczynając od zdiagnozowania i oceny swoich możliwości oraz wyboru modelu biznesowego, przez wdrażanie standardów redaktorskich, obsługę strony internetowej, po zapewnienie długoterminowej dostępności.

ETAP I

Zakładanie
otwartego
czasopisma

2.1. O czym będzie mowa?

W tej części poradnika będzie mowa o zakładaniu czasopisma naukowego. Zostanie zwrócona uwaga na aspekty prawne i wydawnicze. Należy podkreślić, że w procesie tym nie będziemy poruszać tematu „otwartości”, gdyż ta jest wdrażana już **po założeniu** czasopisma. Jednakże trzeba dopilnować, aby periodyk został założony w sposób poprawny oraz taki, który umożliwi czasopismu sprawne funkcjonowanie w ramach ewaluacji tytułu.

2.2. Czasopismo naukowe, czyli jakie?

Zakładanie i wydawanie czasopisma naukowego jest od strony formalnej sprawą prostą. Jednakże już na początku mogą pojawić się podstawowe wątpliwości związane z definicją „naukowości” czasopisma. Co to znaczy, że czasopismo jest **czasopismem naukowym**?

To pytanie można rozpatrywać na wielu poziomach. My skupimy się na:

- ◀ poziomie prawnym,
- ◀ poziomie wydawniczym (edytorskim),
- ◀ poziomie ministerialnym.

Wykaz poziomów może zadziwić Czytelnika, gdyż nie ma w nim poziomu *naukowego*. Celowo został pominięty, rozważanie bowiem na temat warunków naukowości publikacji z perspektywy teorii wiedzy, filozofii nauki czy naukoznawstwa — leży poza przedmiotem tego poradnika.

2.1.1. Poziom prawny wydawania czasopisma naukowego

Z punktu widzenia obowiązującego w Polsce prawa potencjalnego wydawcę i redaktora naczelnego powinna interesować przede wszystkim Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe [3]. Oczywiście trzeba mieć także na uwadze Ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Z prawnego punktu widzenia, aby czasopismo było czasopismem naukowym w pierw musi w ogóle — w świetle polskiego prawa — być czasopismem.

A zatem zgodnie z Prawem prasowym:

Art. 20.

- 1. Wydawanie dziennika lub czasopisma wymaga rejestracji w sądzie wojewódzkim właściwym miejscowo dla siedziby wydawcy, zwanym dalej »organem rejestracyjnym«. Do postępowania w tych sprawach stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.*
- 2. Wniosek o rejestrację, o której mowa w ust. 1, powinien zawierać:*
  - 1) tytuł dziennika lub czasopisma oraz siedzibę i dokładny adres redakcji,*
  - 2) dane osobowe redaktora naczelnego,*
  - 3) określenie wydawcy, jego siedzibę i dokładny adres,*
  - 4) częstotliwość ukazywania się dziennika lub czasopisma.*
- 3. Postanowienia zarządzające wpis do rejestru sąd uzasadnia tylko na wniosek.*
- 4. Wydawanie dziennika lub czasopisma można rozpocząć, jeżeli organ rejestracyjny nie rozstrzygnął wniosku o rejestrację w ciągu 30 dni od jego zgłoszenia.*
- 5. O zmianie danych, o których mowa w ust. 2, należy zawiadomić niezwłocznie organ rejestracyjny.*

Uwaga: sądy wojewódzkie nie funkcjonują już w państwie polskim (jednakże zapisy odnoszące do nich pozostały w kilku aktach prawnych). Obecnie w ich miejscu mamy **sądy okręgowe**, a zatem one są naszym „organem rejestracyjnym”. Powinniśmy zwrócić uwagę na jeszcze jedną ważną rzecz. W artykule 25 Prawa prasowego (dalej: UPP) możemy przeczytać:

6. *Przy redakcji działa kolegium redakcyjne, jeżeli statut redakcji lub właściwe przepisy tak stanowią.*
7. *Przy redakcji może też działać rada redakcyjna (programowa, naukowa), jako organ opiniotawczo-doradczy redaktora naczelnego.*

Oznacza to, że: rejestrujemy czasopismo w sądzie okręgowym (robi to wydawca) i następnie powołujemy radę naukową (poprzez statut redakcji lub „właściwe przepisy”). Z punktu widzenia prawa prasowego obowiązującego w Polsce utworzyliśmy czasopismo naukowe. Niekiedy można spotkać się z następującym błędnym rozumieniem przepisów, a mianowicie rozpoznałym mniemaniem, jakoby o tym, że coś jest „legalnym” czasopismem świadczy posiadanie numeru ISSN. Po pierwsze, według prawa decyduje o tym rejestracja w sądzie okręgowym, po drugie, ISSN nie jest obowiązkowy, a wydawca **może** wystąpić o przyznanie mu ISSN-u (ISSN nadaje się nie tylko czasopismom, ale również np. seriom wydawniczym). Oczywiście posiadanie ISSN jest niezbędne do poprawnego wykonania wielu czynności, ale trzeba pamiętać, że numer ISSN przyznaje się czasopismu (a więc już po rejestracji), a nie tworzy czasopismo przy pomocy ISSN-u.

Czy posiadanie rady naukowej gwarantuje „naukowość” czasopisma?

Patrząc na powyższe wytyczne, wydaje się, iż bardzo łatwo jest utworzyć czasopismo naukowe. Trzeba jednak pamiętać, że posiadanie rady naukowej nie gwarantuje „naukowości” czasopisma. W porządku prawnym nie ma w ogóle mowy o czymś takim jak sprawdzanie „naukowości” publikowanych artykułów — współcześnie przyjęło się to realizować poprzez m.in. mechanizm **recenzowania**.

2.2.2 Porządek wydawniczy — jak zdefiniować czasopismo naukowe?

Z edytorskiego punktu widzenia sprawa ta wygląda zupełnie inaczej. Wystarczy spojrzeć do dwóch ważnych pozycji literaturowych, tj. *Edytorstwa publikacji naukowych* Leona Marszałka [4] oraz Piotra Nowaka *Wybranych problemów efektywności polskich czasopism naukowych z dziedziny humanistyki* [5].

Marszałek definiuje czasopismo w ten sposób: najogólniejszym terminem jest *dokument*, węższym jest *publikacja*, która zawiera w sobie np. książki i czasopisma. Publikacje dzieli na siedem typów (m.in. podręczniki szkolne, literaturę piękną), wśród których wyróżnia publikacje naukowe i za „Ruchem Wydawniczym w Liczbach” określa w sposób następujący:

wydawnictwa naukowe podają wyniki pracy naukowej autorów; zalicza się do nich podstawowe dzieła przedstawiające całość wiedzy w danej dziedzinie albo poszczególne zagadnienia, nawet przyczynki, jednakże mające charakter odkrywczy, a także dzieła pomocnicze, jak encyklopedie, bibliografie, poważniejsze słowniki, niektóre sprawozdania instytucji naukowych [4].

Marszałek pisze wprost, iż *celem głównym publikacji naukowych jest sprawozdanie z prac badawczych i przedstawienie ich wyników* [4]. Przywołuje

również zdanie Romana Ingardena, iż funkcją dzieła naukowego jest przekazywanie i utrwalanie wyników poznawczych.

Istotna z naszego punktu widzenia kwestia relacji pomiędzy recenzowaniem a „naukowością” czasopisma nie jest przez Marszałka podnoszona. Nowak w *Wybranych problemach...*, w rozdziale pierwszym pt. „Czym jest czasopismo naukowe? Typy czasopism naukowych. Funkcje czasopism naukowych” poświęca wiele miejsca typologiom, tytułom, nakładom, wielkościom produkcji. Jeżeli jednak chcielibyśmy odnaleźć definicję czasopisma naukowego, to natrafimy tylko na coś takiego:

Spotykane definicje czasopism naukowych akcentują kolejne — najbardziej uchwytnie w sensie morfologicznym, jak również z punktu widzenia spełnianych przez nie funkcji — cechy. Tradycyjnie podkreśla się w nich to, że zawierają treści specjalne, przez co należą do grupy czasopism specjalnych, charakteryzują się dużą amplitudą wydań i mają zbliżoną szatę graficzną. Wyraźny jest profil i specjalizacja czasopism naukowych oraz układ zawartych w nich treści [5].

Powyższe przykłady pokazują, iż porządek edytorski, choć bardzo istotny, niewiele wniesie do naszego tematu. Pozostaje zatem przyjrzeć się ostatniemu porządkowi.

2.2.3. Porządek ministerialny

Zanim przejdziemy do porządku ministerialnego, należy uzasadnić, dlaczego jest on ważny. Przekonaliśmy się powyżej, że porządek prawny jest warunkiem koniecznym wydawania jakiegokolwiek czasopisma. Porządek edytorski jest jedynie „wskazówką” porządkującą.

Porządkiem ministerialnym nazywamy zasady oceny czasopism, które wydawane są w formie komunikatu do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Te zasady określają: czym jest czasopismo naukowe i pod jakimi warunkami może być poddane ewaluacji, która skutkuje przypisaniem punktów do autorów publikujących w tym czasopiśmie. Szczegółowe wyjaśnienie tego, w jaki sposób te punkty przekładają się na rozwój nauki i naukowców nie jest celem tego poradnika (więcej na ten temat można przeczytać na blogu naukowym [Warsztat badacza](http://ekulczycki.pl) – <http://ekulczycki.pl>).

Obecnie obowiązujące zasady zawarte są w Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych (http://ekulczycki.pl/wp-content/uploads/2013/05/20130529_KOMUNIKAT_w_sprawie_kryteriow_i_trybu_oceny_czasopism_naukowych.pdf).

Należy też podkreślić, że ten „porządek ministerialny” dotyczy oceny czasopism naukowych, która jest prowadzona w polskim środowisku naukowym (uwzględnia zatem polskie czasopisma, ale również te klasyfikowane na listach Master Journal List Thomson Reuters — <http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/> — czy też ERIH — European Reference Index for the Humanities — <http://www.esf.org/hosting-experts/scientific-review-groups/humanities/erih-european-reference-index-for-the-humanities.html>).

Jak ministerstwo definiuje czasopismo naukowe?

Gdy funkcjonował jeszcze Komitet Badań Naukowych, stworzył taką oto definicję czasopisma recenzowanego (opartą na definicji czasopisma naukowego, której nie podał):

Przez czasopismo lub wydawnictwo recenzowane należy rozumieć czasopismo lub wydawnictwo naukowe, w którym artykuły są przyjmowane do publi-

kacji na podstawie opinii recenzentów; zasięg czasopisma określają miejsca pracy autorów publikacji, cytowania i prenumeraty (Rozporządzenie przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę) [7].

Te „historyczne” uwagi są ważne dlatego, że w aktualnych wytycznych MNiSW przesunięto akcent z recenzowanych czasopism naukowych na naukowe czasopisma recenzowane. Czyli tak: oceniane jest czasopismo naukowe, które dodatkowo jest recenzowane. Czyli do naukowości czasopisma nie jest potrzebne recenzowanie.

Czasopismo naukowe według Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – stan na sierpień 2013 r.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że w *porządku ministerialnym* czasopismo naukowe, to przede wszystkim recenzowane czasopismo naukowe, które jest punktowane. A czasopismo może być punktowane dzięki indeksowaniu go na co najmniej jednej (ze wskazanych) list czasopism lub dzięki poddaniu się corocznej procedurze ewaluacyjnej. Czasopismo naukowe (a dokładniej: punktowane czasopismo naukowe) to czasopismo, które jest indeksowane na liście:

- ◀ *Journal Citation Reports,*
- ◀ *Science Citation Index Expanded,*
- ◀ *Social Science Citation Index,*
- ◀ *Arts & Humanities Citation Index,*
- ◀ *European Reference Index for the Humanities.*

Dodatkowo ocenie mogą zostać poddane czasopisma naukowe (nieujęte na powyższych listach) wskazane w taki sposób:

Przedmiotem oceny są wyłącznie czasopisma naukowe, czyli periodyczne publikacje zawierające artykuły naukowe, a nie serie wydawnicze czy zbiory monografii, które są publikowane pod nazwą czasopisma naukowego i nume-

rem ISSN (zob. **BIP MNiSW**– http://bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_06/eb78827ca3f6638d25b5124c3ba02ee8.pdf).

Z podanych informacji dotyczących kryteriów wstępnych oceny możemy również wywnioskować, że czasopismo naukowe to takie, które w każdym numerze publikuje co najmniej dwa artykuły naukowe. Pełen katalog kryteriów, które musi spełniać punktowane czasopismo naukowe znajduje się poniżej (zob. **BIP MNiSW**).

Informacje dotyczące kryteriów wstępnych:

1. *Opublikowanie listy recenzentów zgłaszanych do druku artykułów naukowych przynajmniej jeden raz w okresie roku poprzedzającego rok wypełnienia ankiety wraz z podaniem adresu strony internetowej zawierającej listę recenzentów lub z podaniem informacji o numerze zeszytu/wydania/tomu, w którym opublikowano listę recenzentów.*
2. *Stosowanie szczegółowo opisanej na stronie internetowej czasopisma naukowego lub w wersji drukowanej procedury recenzowania.*
3. *Posiadanie przez czasopismo naukowe czynnej strony internetowej.*
4. *Procentowy udział recenzentów zewnętrznych w liczbie osób recenzujących artykuły naukowe w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety.*
5. *Opublikowanie w każdym numerze czasopisma naukowego wydanym w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety co najmniej dwóch artykułów naukowych.*
6. *Procentowy udział artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety zawierających tytuł i streszczenie w języku angielskim do ogólnej liczby artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym.*
7. *Liczba numerów łączonych czasopisma naukowego wydanych w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety.*
8. *Brak wystąpienia w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety opóźnienia wydawniczego wynoszącego 6 lub więcej miesięcy.*
9. *Niewydanie w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety co najmniej jednego numeru czasopisma naukowego.*

10. Wdrożenie procedury zabezpieczającej przed zjawiskiem ghostwriting.
11. Każdy numer czasopisma naukowego wydanego w okresie dwóch lat poprzedzających rok wypełnienia ankiety powinien zawierać deklarację dotyczącą wersji pierwotnej.

Wnioskodawca zaznacza, która wersja czasopisma naukowego jest jego wersją pierwotną (papierowa lub elektroniczna).

Definicja artykułu naukowego

W zasadach oceny czasopism została doprecyzowana definicja artykułu naukowego. Oczywiście odnosi się ona do czasopism, które nie znajdują się na wskazanych listach (*Journal Citation Reports*, *Science Citation Index Expanded* lub *Social Science Citation Index* lub *Arts & Humanities Citation Index*), czyli obowiązuje te periodyki, które aplikują do części B „Wykazu czasopism punktowanych”. Artykuł naukowy — według wytycznych — to:

Za artykuł naukowy należy rozumieć artykuł prezentujący wyniki oryginalnych badań o charakterze empirycznym, teoretycznym, technicznym lub analitycznym zawierający tytuł publikacji, nazwiska i imiona autorów wraz z ich afiliacją i przedstawiający obecny stan wiedzy, metodykę badań, przebieg procesu badawczego, jego wyniki oraz wnioski, z przytoczeniem cytowanej literatury (bibliografię). Do artykułów naukowych zalicza się także opublikowane w czasopismach naukowych opracowania o charakterze monograficznym, polemicznym lub przeglądowym jak również glosy lub komentarze prawnicze. [6]

Podsumowanie

Kwestia zakładania czasopisma jest jasno określona w przepisach. Natomiast zagadnienie formalnej oceny „naukowości” jest już sprawą o wiele trudniejszą. Musimy po prostu pamiętać, że czasopismo naukowe to przede wszystkim czasopismo recenzowane, które publikuje artykuły naukowe. Oprócz tego musi spełniać takie standardy, jak regularne wydawanie, publikowanie listy recenzentów czy informowanie o polityce recenzowania. Tymi kwestiami zajmiemy się jednak w ETAPIE II.

2.3. Trzy etapy zakładania czasopisma naukowego

Trzeba podkreślić, że w żadnym z tych etapów nie określa się polityki otwartości. Tutaj zapewniamy poprawne funkcjonowanie czasopisma naukowego od strony formalnej. Trzy główne etapy to:

1. Rejestracja czasopisma.
2. Wniosek o numer ISSN.
3. Zakup identyfikatora DOI.

2.3.1. Rejestracja czasopisma

Rejestracja czasopisma w sądzie służy m.in. możliwości wydawania periodyku oraz ochronie tytułu. Złożenie wniosku wiąże się z opłatą 40 zł oraz wizytą w sądzie okręgowym.

Na wniosku musi znajdować się podpis redaktora naczelnego, który osobiście (z dokumentem potwierdzającym tożsamość) udaje się do sądu. Musi znajdować się również podpis reprezentanta wydawcy. I tutaj **ważna uwaga**: za każdym razem, gdy rejestrowałem w Poznaniu czasopismo, na wniosku musiał być podpis rektora (było tak w wypadku Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Politechniki Poznańskiej czy jednej ze szkół

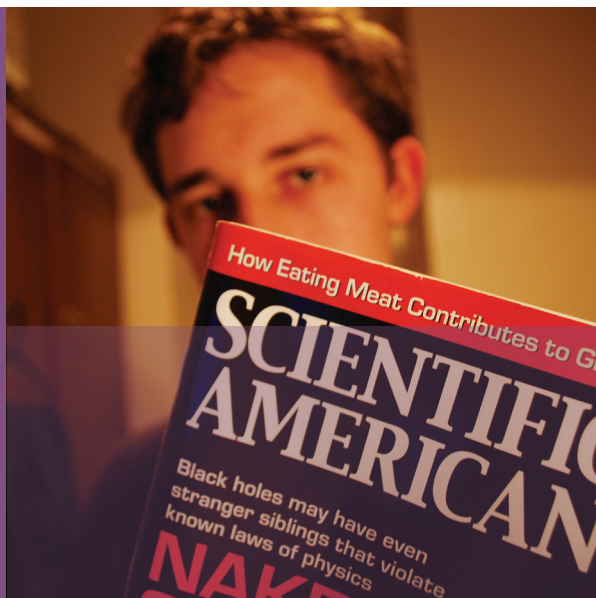
prywatnych, gdzie rektor nie jest osobą reprezentującą szkołę, gdyż w takich sprawach był nią założyciel). Nawet wtedy, gdy pojawił się podpis prorektora, dostałem informację o konieczności uzupełnienia wniosku.

Wniosek o rejestrację musi zawierać (zgodnie z art. 20. pkt. 2. UPP):

1. tytuł dziennika lub czasopisma oraz siedzibę i dokładny adres redakcji,
2. dane osobowe redaktora naczelnego,
3. określenie wydawcy, jego siedzibę i dokładny adres,
4. częstotliwość ukazywania się dziennika lub czasopisma.

Sąd postanowienia zarządzające wpis do rejestru uzasadnia tylko na wniosek, **a wydawanie czasopisma można rozpocząć, jeżeli sąd nie rozstrzygnął wniosku o rejestrację w ciągu 30 dni od jego zgłoszenia.** Trzeba też pamiętać, że o wszystkich zmianach danych zawartych we wniosku musimy niezwłocznie zawiadamiać organ rejestracyjny.

Art. 23. Rejestracja dziennika lub czasopisma traci ważność w razie niewydania dziennika lub czasopisma przez okres roku od dnia nabycia uprawnień do ich wydawania na czas nieoznaczony lub przerwy w ich wydawaniu przez okres roku, jeżeli redakcja nie wystąpiła o zachowanie rejestracji.

Wzór wniosku o rejestrację tytułu prasowego

Prof. dr hab. ....

Poznań, dnia ..... r.

Rektor [nazwa uczelni]

ul. ....

00-000 Miasto

Sąd Okręgowy w Poznaniu
Wydział I Cywilny, Rejestr czasopism
Al. Marcinkowskiego 32
61-745 Poznań

Wniosek o zarejestrowanie czasopisma naukowego pod nazwą „.....”

W oparciu o art. 20 Ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5 poz. 24 z późn. zm.) wnoszę o rejestrację czasopisma naukowego pod tytułem „.....” z wydawcą: Nazwa Uczelni w Poznaniu, ul. ...., 00-000 Miasto, z siedzibą: Wydział ....., Instytut ....., ul. ...., 00-000 Miasto.

Funkcję Redaktora Naczelnego powierzono Panu/i ....., synowi ....., i ....., (z domu .....,), ur. ...., r. w ....., pow. ...., zamieszkałemu na ....., ..., Miasto, woj. ...., legitymującemu się dowodem osobistym nr/seria ....., nr PESEL ....., nr identyfikacji podatkowej NIP .....

Za siedzibę i adres redakcji obrano siedzibę ....., mieszczącą się w ....., przy ul. ...., XX, 00-000 Miasto.

Czasopismo ma ukazywać się drukiem z częstotliwością przynajmniej jednego numeru na rok. Czasopismo ma ukazywać się również w Internecie na stronie: nazwadomeny.pl.

Z poważaniem

Redaktor Naczelny

Rektor w imieniu Wydawcy

2.3.2 Wniosek o ISSN

Otrzymanie numeru ISSN jest sprawą wyjątkowo prostą. Wystarczy przesłać wniosek do Biblioteki Narodowej: wszelkie wytyczne zawarte są na stronie: <http://www.bn.org.pl/programy-i-uslugi/issn/tryb-uzyskania-numeru-issn>. Może pojawić się jedynie wątpliwość, **kiedy złożyć** wniosek o numer ISSN: przed czy po rejestracji w sądzie? Sprawa jest klarowna: wydawca wnioskuję o numer ISSN dla czasopisma, zatem wpiery „czasopismo musi być czasopismem” w świetle prawa. Zatem wniosek do Biblioteki Narodowej wysyłamy po zarejestrowaniu czasopisma.

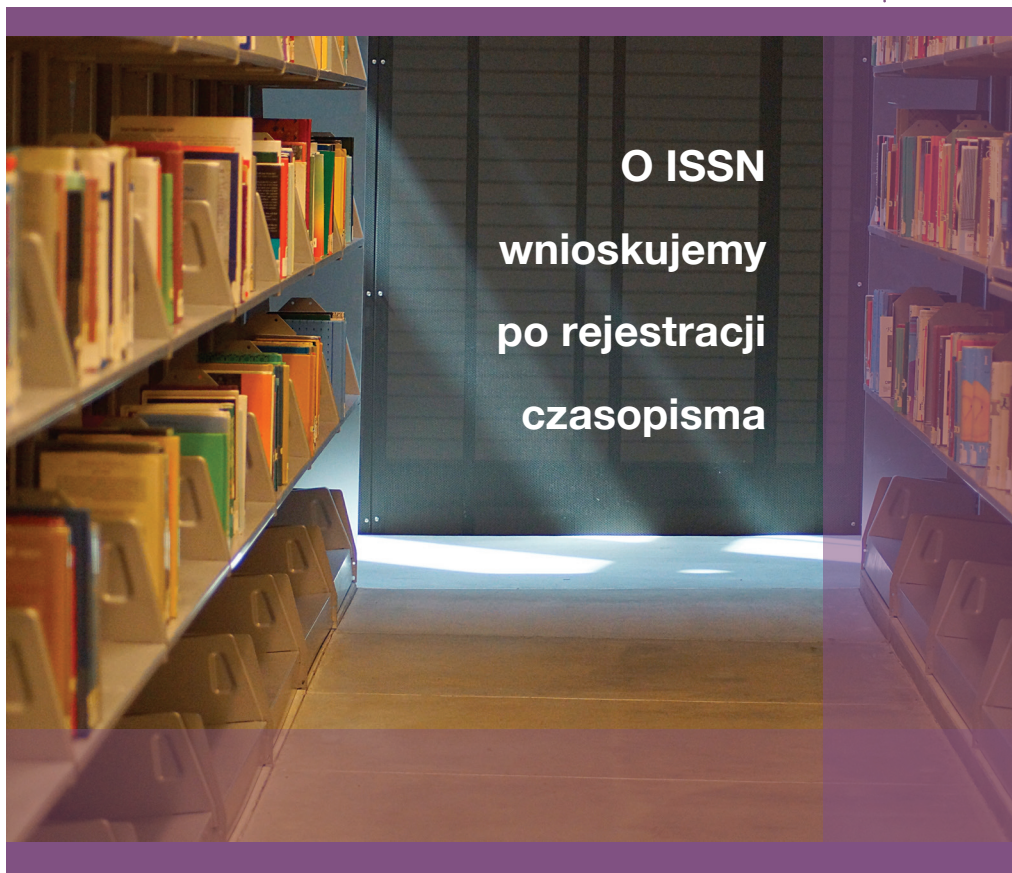
Uwagi pochodzące ze strony Biblioteki Narodowej:

- ◀ *Jeżeli dany tytuł już się ukazuje, należy przysłać do Narodowego Ośrodka ISSN po 2 egz. wszystkich dotychczas wydanych numerów (zeszytów, tomów, roczników).*
- ◀ *Jeżeli wydawca jest zainteresowany otrzymaniem numeru ISSN jeszcze przed opublikowaniem pierwszego numeru, powinien dostarczyć kserokopię ostatecznej wersji strony tytułowej (z numeracją i datą) oraz strony redakcyjnej (ze „stopką”). Oficjalne potwierdzenie nadania numeru ISSN wysyłane jest do wydawcy po ukazaniu się numeru pierwszego i przesłaniu egzemplarzy do Narodowego Ośrodka ISSN.*
- ◀ *Aby otrzymać numer ISSN dla czasopisma internetowego, należy przesłać zrzuty ekranów: z numeru pierwszego — strony tytuło-*

wej; z numeru bieżącego — strony tytułowej oraz ekranu z danymi o wydawcy i redakcji. Nie nadaje się numeru ISSN czasopismom online przed ich pojawieniem się w Internecie.

- ◀ Aby otrzymać numer ISSN dla portalu, należy przesłać zrzuty ekranów: tytułowego z pierwszego wydania, tytułowego i ekranu z danymi redakcyjnymi z bieżącego wydania. Numery ISSN nadawane są przede wszystkim portalom naukowym, posiadającym formalne cechy „ciągłości”, takie jak daty przy poszczególnych artykułach, data ostatniej aktualizacji lub data bieżąca przy tytule.

Wzór wniosku o nadanie numeru ISSN

Pieczęć instytucji
występującej z wnioskiem

Data

Wniosek o nadanie numeru ISSN

Tytuł.....
Tytuł(-y) poprzednie .....
Miejsce(-a) wydania: .....
Nazwa i adres wydawcy:.....
Częstotliwość (dziennik, tygodnik, dwutygodnik, miesięcznik, dwumiesięcznik, kwartalnik, półrocznik, rocznik, nieregularne, inna):.....
Postać fizyczna (druk, CD-ROM, multimedia, on-line, inna):.....
Data, z jaką ukazał się pierwszy numer (zeszyt, tom itp.):.....
Język(-i) publikacji:.....
Język(-i) streszczeń:.....
Nazwa instytucji sprawczej (odpowiedzialnej za merytoryczne opracowanie): .
Tytuł(-y) wersji na innych nośnikach: .....
Tytuł(-y) innych wersji językowych: .....
Tytuł publikacji głównej (w wypadku dodatków):.....
Adres elektroniczny (w wypadku publikacji on-line): .....
Osoba do kontaktu, tel., e-mail: .....

Podpis

2.3.3. Identyfikator DOI

Każde czasopismo, które posiada wersję elektroniczną lub wydawane jest tylko w taki sposób, powinno zadbać o poprawne indeksowanie swoich artykułów w bazach i katalogach internetowych. Zapewnienie tego jest możliwe m.in. dzięki przypisaniu identyfikatorów cyfrowych do obiektów — czyli artykułów opublikowanych (najlepiej) w formacie PDF. Jednym z najpopularniejszych identyfikatorów cyfrowych wykorzystywanych w świecie naukowym jest identyfikator DOI.

Co to jest DOI?

DOI to skrót od *digital object identifier* — jest to identyfikator dokumentu elektronicznego (termin „identyfikator DOI” jest pleonazmem, ale sam skrót może być nieczytelny). Można pokusić się o porównanie: **DOI jest dla pojedynczego artykułu naukowego tym, czym ISBN jest dla książki, a ISSN dla publikacji periodycznych.**

Media History, Vol. 18, Nos. 3–4, 2012

ISSN 1368-8804 print/1469-9729 online/12/3–40379–16

© 2012 Taylor & Francis <http://dx.doi.org/10.1080/13688804.2012.727289>

Przykład identyfikatora DOI

Jeden identyfikator DOI jest przypisany tylko i wyłącznie do jednego dokumentu elektronicznego (choć może to być nie tylko jeden artykuł, ale i jeden numer czasopisma). Więcej na temat budowy identyfikatora można przeczytać np. w polskiej Wikipedii – [http://pl.wikipedia.org/wiki/DOI_\(identyfikator_cyfrowy\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/DOI_(identyfikator_cyfrowy)):

Dlaczego DOI jest ważny dla czasopisma naukowego?

Posiadanie DOI przez czasopismo naukowe jest ważne z dwóch powodów. Po pierwsze, wykorzystuje się narzędzie, które jest stosowane przez wszystkie uznane i prestiżowe wydawnictwa naukowe. Identyfikacja obiektu cyfrowego jest uznawana za coś „naturalnego”.

Po drugie: DOI jest wykorzystywany przez różne oprogramowanie wspomagające proces pisanie, archiwizowania czy gromadzenia publikacji naukowych (np. przez programy zbierające i porządkujące bibliografie). Opis bibliograficzny (metadane) książki możemy znaleźć po wpisaniu jedynie ISBN-u — nie musimy wpisywać pozostałych danych. Podobnie można wyszukać konkretny artykuł (najprościej i najpewniej — bez pomyłek) przez wpisanie do okna wyszukiwarki identyfikator DOI.

Oprócz programów wspomagających zarządzanie informacją takie rozwiązanie wykorzystywane jest przez różne strony WWW: np. tworząc wpis na ResearchBlogging.org – platformie agregującej wpisy naukowe z blogów — można zrobić bibliografię do artykułu, używając DOI.

Jak uzyskać DOI?

Zarządzanie identyfikatorami DOI dokonywane jest między innymi przez organizację Publishers International Linking Association, która zarządza systemem CrossRef i bazą o tej samej nazwie crossref.org. Trzeba zaznaczyć, że identyfikowanie dokumentów elektronicznych poprzez DOI jest **płatne** (w przeciwieństwie do identyfikacji poprzez ISBN czy ISSN). Nie są to duże koszty, aczkolwiek dla wydawców akademickich niekiedy trudne (ze

względów formalnych) do poniesienia. DOI można uzyskać bezpośrednio od CrossRef lub poprzez inne równorzędne agencje — na stronie [International DOI Foundation \(http://www.doi.org/registration_agencies.html\)](http://www.doi.org/registration_agencies.html) można znaleźć spis agencji: **Airiti Inc.**; **R.R. Bowker**; **CrossRef**; **DataCite**; **EIDR**; **OPOCE (Office des publications EU)**; **mEDRA**; The Institute of Scientific and Technical Information of China (ISTIC). Każda z tych agencji ma jakąś swoją specjalizację, trzeba dobrze przeczytać, która się czym zajmuje.

Dla polskich wydawców bardzo ciekawe oferty można znaleźć w agencji: **Bowker** — dla większych wydawców i **mEDRA** — dla małych wydawców.

Więcej informacji na temat drogi uzyskiwania identyfikatora DOI można przeczytać w tekście [Identyfikator DOI dla czasopisma naukowego](http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/) na blogu **Warsztat badacza** (http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/ identyfikator-doi-dla-czasopisma-naukowego/).

ETAP II

Transformacja
czasopisma
zamkniętego
w otwarte

3.1. Wprowadzenie

Decyzję o „otwarcu czasopisma”, czyli wydawaniu go w modelu otwartego dostępu (*open access*), możemy podjąć w dowolnym momencie. Wówczas, gdy dopiero zakładamy periodyk albo wtedy, gdy już od wielu lat prowadzimy czasopismo naukowe w modelu zamkniętym.

Nie ma też znaczenia to, czy nasz tytuł ukazuje się tylko w wersji papierowej czy też elektronicznej. Musimy jednak zdawać sobie sprawę, że czeka nas niemała rewolucja. Przede wszystkim należy podkreślić, że transformacja czasopisma zamkniętego do otwartego to długotrwały proces. Nie polega to na prostej deklaracji: tak, chcę mieć otwarte czasopismo.

To proces, który składa się z wielu kroków. Postaramy się go uporządkować i pokazać, że — chociaż nie jest to zadanie bardzo łatwe — to można przy odrobinie wysiłku zakończyć go pełnym sukcesem.

KROK 1. Diagnoza i ocena możliwości

Na samym początku musimy zdać sobie sprawę, że transformacja czasopisma to proces przekształcania przede wszystkim postaw osób zaangażowanych w publikowanie tytułu. Musimy najpierw przekonać samych siebie, naszych redaktorów, współpracowników i radę naukową, że taki krok jest potrzebny i uzasadniony. Garść argumentów za taką transformacją podano w pierwszej części poradnika. Jeżeli nasze czasopismo nie ma zbyt wielu czytelników, nie dostajemy wystarczającej liczby artykułów, tym samym nie posiadamy (a pewnie chcielibyśmy) obliczonych wskaźników bibliometrycznych — nasze zaangażowanie w zmianę powinno być tym mocniejsze.

Od czego zacząć?

Na początku wiemy to, że chcemy wydawać czasopismo w modelu otwartego dostępu. Jeżeli nasz periodyk wydawany jest już od jakiegoś czasu, wówczas musimy wziąć pod uwagę **trzy bardzo ważne kwestie** i rozstrzygnąć je na samym początku:

1. Czy wydawca naszego czasopisma jest gotowy na zmianę modelu wydawania?
2. Czy zdecydujemy się zdigitalizować wszystkie archiwalne numery czasopisma?
3. Czy nasi współpracownicy (redaktorzy, korektorzy, recenzenci) są gotowi na zmianę trybu pracy?

Wydawca

Nasz wydawca musi być gotowy na zmiany. Proces transformacji czasopisma to postawienie wszystkiego, co do tej pory zostało wypracowane, do góry nogami. Rozpoczynając od polityki recenzowania, przez politykę

udostępniania i formy podpisywanych umów licencyjnych. Musimy mieć pewność, że będziemy mieli wsparcie wydawcy.

Digitalizacja

Jeśli nasz periodyk wydawany jest od wielu lat, to powinniśmy podjąć decyzję o skanowaniu i przygotowaniu plików PDF dla wielu tysięcy stron. Trzeba wiedzieć, że taki proces pozwoli złapać naszemu czasopismu „drugi oddech”, a starsze artykuły uzyskają „drugą młodość” dzięki widoczności w wyszukiwarkach naukowych.

Odpowiedź na pytanie „czy digitalizować?” powinna brzmieć: oczywiście tak! Jednakże należy zdać sobie sprawę, że jest to niezwykle czasochłonny proces. Który zaczyna się od... aneksowania umów wydawniczych z autorami, jeśli nie zostały wskazane odpowiednie pola eksploatacji (czyli autor publikując u nas swój artykuł, nie zezwolił nam na udostępnianie go w wersji elektronicznej w Internecie).

Więcej na temat można przeczytać w publikacji dr. Krzysztofa Siewicza pt. [Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Kwestie prawne](http://ceon.pl/pl/otwarta-nauka/kwestie-prawne) [2] – (<http://ceon.pl/pl/otwarta-nauka/kwestie-prawne>).

Następnie trzeba przygotować odpowiednie pliki PDF, które muszą zostać poddane procesowi rozpoznania tekstu i powinny zostać opisane odpowiednimi metadanymi (zob. więcej poradniku [Jak dodać prace do Google Scholar i zwiększyć liczbę cytowań oraz indeks Hirscha](http://ekulczycki.pl/poradnik/) [8] – <http://ekulczycki.pl/poradnik/>)

Szkolenie współpracowników

Najtrudniejszym elementem w transformacji czasopisma jest zmiana postaw naszych współpracowników, redaktorów, recenzentów oraz przysyłych autorów. Szczególnie jeśli nasz periodyk wydawany jest od wielu lat, możemy mieć przeświadczenie, że nie należy nic zmieniać, ponieważ... jest dobrze.

Musimy pamiętać, że proces transformacji powinniśmy rozpocząć od oceny możliwości przeprowadzenia tego przedsięwzięcia. Do tego będzie potrzebne nam zaangażowanie całego zespołu redakcyjnego.

KROK 2. Wybór modelu biznesowego i formy otwartości

Wydawanie dobrego czasopisma wymaga nakładów finansowych i nie ma tutaj znaczenia, czy wydajemy czasopismo otwarte czy zamknięte. Koszty wydawania są porównywalne — tak często wymieniane koszty druku są jedynie jedną ze składowych kosztów „produkcji” numeru (oprócz tego mamy pracę redaktorów, korektorów, składaczy, adjustatorów itd.).

Wydawanie otwartego czasopisma w wersji elektronicznej przynosi pewne zasadnicze zmiany nie tylko w modelu wydawniczym, ale i ekonomicznym. Nie możemy raczej liczyć na środki pochodzące od czytelników czy subskrybentów (chyba że zdecydujemy się np. na wprowadzenie rocznego embargo, czyli przez pierwszy rok dostęp do artykułów jest płatny i dopiero po tym okresie dostęp do nich jest otwierany).

Wśród najbardziej rozpowszechnionych sposobów finansowania czasopisma możemy wyróżnić:

- ◀ Dotacje instytucjonalne (od jednostki naukowej, wydawnictwa czy uczelni) — czasopismo jest w pełni finansowane przez jednostkę naukową lub środki własne wydawnictwa naukowego.
- ◀ Wolontariat — prace wydawnicze prowadzone są przez wolontariuszy; często opłacane są tylko koszty produkcji.
- ◀ Przychód z reklam — czasopismo utrzymuje się dzięki patronatom firm lub reklamom umieszczanym w czasopiśmie.
- ◀ Fundusze z opłat za publikacje (*publication fees*) — koszty publikacji pokrywane są przez autorów (ze środków grantowych lub środków instytucji naukowych).
- ◀ Fundusze z opłat za zgłoszenie artykułu (*submission fees*) — autorzy płacą za samo rozpatrzenie artykułu — nie implikuje to pozytywnej recenzji i nie jest jednoznaczne z przyjęciem do druku.

- ◀ Model hybrydowy — wykorzystanie różnych form w jednym czasopiśmie: np. połączenie *publication fees* z dotacjami dla wydawcy.

Więcej otwartych modeli ekonomicznych zarówno dla czasopism, jak i książek można prześledzić na stronach Open Access Directory: http://oad.simmons.edu/oadwiki/Main_Page. Zob. także nowy informator Stowarzyszenia EBIB: *Modele biznesowe otwartego publikowania naukowego. Informator dla polskich wydawców uczelnianych* napisany przez Bożenę Bednarek-Michalską.

Forma otwartości

Wybór sposobu finansowania czasopisma powiązany jest z wyborem modelu, w jakim chcemy wydawać periodyk. Przypomnijmy, że model zamknięty oznacza, iż dostęp do wszystkich artykułów jest płatny (albo poprzez zakupienie drukowanego egzemplarza numeru czasopisma, albo przez subskrypcję). Czasopismo opłacane jest w pełni ze środków wydawcy, który wydaje tytuły, do których wszystkie prawa są zastrzeżone.

Czasopismo otwarte ma zwykle **wersję elektroniczną**, ale równoległe może posiadać wersję drukowaną — drukować poszczególne numery tylko na życzenie czytelnika (*on demand*) lub wydawać określony nakład dostosowany do stałych, zadeklarowanych odbiorców. Wówczas mówimy o **formie hybrydowej** tego pisma.

KROK 3. Kwestia praw autorskich

Otwarte czasopismo musi zapewniać otwarty dostęp (*open acces*) do artykułów w wersji elektronicznej, a ta musi być dostępna dla czytelników — bez konieczności logowania się do serwisu. Trzeba pamiętać, że „otwarty dostęp” nie jest równy „wolnemu dostępowi” chociaż oczywiście zdaniem wielu zwolenników otwartej nauki wolny dostęp (czyli nie tylko *otwarty*, ale umożliwiający nieograniczoną dystrybucję, tworzenie utworów zależnych

oraz wykorzystywanie utworów do celów komercyjnych) jest najlepszym rozwiązaniem.

Czy model open access nie kłóci się z prawem autorskim?

Oczywiście nie, model ten respektuje w pełni prawa autorskie. Autor może zachować autorskie prawa majątkowe przy sobie (wówczas powinien zobligować wydawcę do konkretnego sposobu rozpowszechniania publikacji) lub przekazać je wydawnictwu. W obu przypadkach jest możliwe udostępnianie jego artykułu w otwartym dostępie. Wielu wydawców idzie krok dalej i publikuje czasopisma nie tylko w otwartym dostępie, ale również zezwala na wolny dostęp — czyli tworzenie utworów zależnych, wykorzystanie komercyjne oraz nieograniczoną dystrybucję.

Od strony prawnej **otwarty dostęp** do naszego utworu możemy zapewnić na wiele sposobów. Można wyróżnić trzy najpopularniejsze:

1. Umowa licencyjna z autorem — bez przeniesienia autorskich praw majątkowych na wydawcę.

Autor podpisuje z wydawcą czasopisma umowę licencyjną na udostępnienie swojego utworu na określonych warunkach (polach eksploatacji) — w ten sposób autorskie prawa majątkowe pozostają przy autorze. Wydawca otrzymuje jedynie prawo do publikacji artykułu na takich warunkach, jakie wyzna-czył mu autor, np. jest jego pierwszym wydawcą i ma zgodę na zamieszczenia wersji elektronicznej na stronie czasopisma. Takie rozwiązanie jest nazywane *an early open access copyright model* (<http://www.dlib.org/dlib/february06/vandergraaf/02vandergraaf.html>).

2. Umowa licencyjna z autorem — z przeniesienia autorskich praw majątkowych na wydawcę.

Autor podpisuje z wydawcą czasopisma umowę, w której przenosi autorskie prawa majątkowe na wydawnictwo, jednocześnie w umowie zobowiązuje wydawcę do udostępniania utworu w modelu otwartym i wersji elektronicznej czasopisma. Taki model stosuje się w programie Springer Open Choice.

3. Umowa licencyjna w oparciu o licencje Creative Commons

Licencje Creative Commons w znaczący sposób ułatwiają publikowanie czasopism w trybie otwartego dostępu oraz korzystanie z prawa autorskiego w Internecie. Jak piszą autorzy poradnika *Wolne licencje w nauce. Instrukcja*:

Wszystkie licencje Creative Commons mają cechy wspólne (m.in. poszanowanie praw autorskich osobistych) oraz dodatkowe warunki wybrane przez licencjodawcę (czyli twórcę lub posiadacza praw autorskich). Korzystając z licencji CC, twórca zawsze zachowuje prawa autorskie, a jednocześnie umożliwia innym kopiowanie i rozpowszechnianie swojego dzieła. Dodatkowo może określić, czy wykorzystywanie go może odbywać się wyłącznie w warunkach niekomercyjnych oraz czy zezwala na tworzenie utworów zależnych. Licencje Creative Commons nie naruszają wolności korzystania z dozwolonego użytku i prawa cytatu, wynikających z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Użycie licencji pozwala na jednoznaczne zdefiniowanie dodatkowych uprawnień użytkowników (licencjobiorców). Licencjobiorca musi przestrzegać wszystkich wska-

zanych warunków licencji — w przeciwnym wypadku licencja automatycznie wygasa. Podstawowym warunkiem jest podanie informacji o autorze oraz o licencji, na jakiej dostępna jest treść. Pozostałe warunki wynikają z wyboru licencjodawcy.

[9]

Wykorzystanie w otwartym czasopiśmie międzynarodowych licencji Creative Commons jest bardzo wygodne dla autorów i użytkowników dzieła, ponieważ obu stronom wyjaśniają one zasady co do zakresu wykorzystania utworu (w wielu językach świata). Oczywiście również w tym wypadku może mieć miejsce przekazanie autorskich praw majątkowych wydawcy i/lub zobowiązanie wydawcy do udostępniania artykułu na wybranej licencji CC. Na kolejnej stronie znajdują się odnośniki do wzorów takich umów przygotowane przez **Koalicję Otwartej Edukacji** (<http://koed.org.pl/>).

Poczytaj więcej o licencjach Creative Commons

- ◀ Creative Commons Polska – <http://creativecommons.pl/>
- ◀ Licencje Creative Commons w Wikipedii – http://pl.wikipedia.org/wiki/Licencje_Creative_Commons

Wzory umów

Poniżej znajdują się wzory umów przygotowane przez Koalicję Otwartej Edukacji, która udostępnia je na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Wzory umów zostały opublikowane na stronie [KOED-u](#).

Najpopularniejsze wolne licencje zostały stworzone przez niekomercyjną instytucję Creative Commons. CC nie prowadzi żadnej rejestracji dzieł udostępnianych na tych licencjach, nie pobiera również opłat za korzystanie z tekstów licencji.

- ◀ Licencja **Creative Commons Uznanie Autorstwa (CC BY)** pozwala każdemu na dowolne wykorzystywanie utworu, także w zamkniętych modelach dystrybucji.
- ◀ Licencja **Creative Commons Uznanie Autorstwa — Na Tych Samych Warunkach (CC BY-SA)** pozwala każdemu na dowolne wykorzystywanie utworu, ale zobowiązuje do otwartej publikacji nie tylko utworu oryginalnego, ale także wszystkich utworów stworzonych na jego podstawie.

Poniższe wzory umów dostępne są do pobrania na stronie: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza-wzory-umow-wydawniczych-dla-autorow-naukowych-i-wydawcow/

Wzory umów — odpłatne udostępnienie praw (używa się, jeśli autor pobiera wynagrodzenie)

Licencja — autor zachowuje prawa majątkowe, ale udziela zgody instytucji na wykorzystanie dzieła:

Licencja odpłatna CC BY (ODT)

Licencja odpłatna CC BY SA (ODT)

Przeniesienie praw — instytucja przejmuje prawa majątkowe twórcy, zobowiązując się do udostępniania ich na wolnej licencji:

Przeniesienie odpłatne CC BY (ODT)

Przeniesienie odpłatne CC BY SA (ODT)

Wzory umów — nieodpłatne udostępnienie praw (używa się, jeśli autor nie pobiera wynagrodzenia)

Licencja — autor zachowuje prawa majątkowe, ale udziela zgody instytucji na wykorzystanie dzieła:

Licencja nieodpłatna CC BY (ODT)

Licencja nieodpłatna CC BY dla osób w wieku 13–18 lat (ODT)

Licencja nieodpłatna CC BY SA (ODT)

Przeniesienie praw — instytucja przejmuje prawa majątkowe twórcy, zobowiązując się do udostępniania ich na wolnej licencji:

Przeniesienie nieodpłatne CC BY (ODT)

Przeniesienie nieodpłatne CC BY SA (ODT)

KROK 4. Rozwiązania techniczne

W momencie, w którym podjęliśmy najważniejsze decyzje dotyczące modelu finansowania oraz formy wydawania, musimy skupić się na kluczowych rozwiązaniach technicznych związanych z wersją elektroniczną periodyku. Nawet czasopismo, które ma zapewnione środki finansowe oraz wdrożone prawidłowo rozwiązania prawne, nie będzie dobrze funkcjonowało, jeżeli system dystrybucji oraz zarządzania czasopismem będzie źle wybrany. Wybór jednego z rozwiązań warunkuje sprawność, funkcjonalność, profesjonalny wygląd, jaki czasopismo będzie posiadało. Mamy oczywiście do wyboru rozwiązania komercyjne i *open source* (otwarte i darmowe). Niezależnie od tego będziemy musieli również zadbać o odpowiedni serwer dla naszego czasopisma (chyba że zdecydujemy się na działanie w chmurze), domenę oraz zapewnić bezpieczną archiwizację danych.

Możemy powiedzieć, że wydawcy i redaktorzy stoją zasadniczo przed wyborem jednego z dwóch rozwiązań.

Pierwsze rozwiązanie – zwykła strona czasopisma

Można publikować wersję elektroniczną na „zwykłej” stronie WWW. Czyli jest to strona „wizytówkowa”, na której zamieszczamy pliki PDF z artykułami. Taka strona – z perspektywy formalnej – nie różni się niczym od strony sklepu ogrodniczego czy też strony pobliskiej szkoły podstawowej.

W ramach tego pierwszego rozwiązania możemy jeszcze wyróżnić strony internetowe oparte na systemie zarządzania treścią (ang. *Content Management System*, CMS) – jednymi z najpopularniejszych takich rozwiązań są **WordPress** (<http://pl.wordpress.org/>) oraz **Joomla** (<http://www.joomla.pl/>). CMS – jeśli zdecydujemy się na pierwsze rozwiązanie – jest lepszym wyborem, gdyż pozwala zautomatyzować część pracy redakcji poprzez instalowanie gotowych modułów, wtyczek i komponentów.

Jednakże to rozwiązanie (niezależnie czy mówimy o zwykłej stronie WWW opartej na HTML-u, czy też CMS-ie) w odniesieniu do czasopisma naukowego ma zasadnicze wady. Przede wszystkim strona będzie służyła tylko jako „wizytówka” czasopisma. Jest to oczywiście dobre rozwiązanie, ale – dla profesjonalnego czasopisma – niewystarczające. Nie zapewnia odpowiedniego mechanizmu archiwizacji, zabezpieczenia zasobu oraz połączenia z systemami, takimi jak DOAJ czy CrossRef. Dlatego też drugie rozwiązanie jest zdecydowanie lepsze.

Drugie rozwiązanie – system zarządzania wydawaniem czasopisma

Każdy, kto zna specyfikę wydawania czasopism naukowych, wie, że zarządzanie całym procesem jest sprawą niełatwą. Musimy zadbać nie tylko o poprawny przepływ wiadomości między redakcją, autorami i recenzentami (nie wspominając o jakości naukowej), ale również musimy pamiętać o wielu sprawach związanych z: pozycjonowaniem strony w wyszukiwarkach naukowych, dbaniem o poprawne metadane bibliograficzne na stronie oraz utrzymywaniem dobrego kontaktu ze wszystkimi członkami zespołu wydawniczego i autorami.

Dlatego też warto w proces wydawniczy wpleść system zarządzania procesem wydawania czasopisma. Najwięksi wydawcy naukowcy tacy jak Elsevier, Springer czy Wiley mają swoje własne systemy, które się świetnie sprawdzają. My — prowadząc małe wydawnictwo lub wydając po prostu jedno czasopismo — możemy wdrożyć jedno z otwartych i darmowych rozwiązań, takich jak odpowiednia implementacja *Drupal*, czy też dedykowane rozwiązania: *HyperJournal*, *Open Journal Systems*, czy też *Scholarly Exchange*.

Ze względu na rozpowszechnienie, łatwość instalacji i wdrożenia (jak również rekomendowanie tego rozwiązania przez Google Scholar), jednym z najlepszych wyborów jest **darmowy** Open Journal Systems, który jest systemem pozwalającym przeprowadzać cały proces wydawniczy poprzez stronę internetową — w ramach czasopisma poszczególni redaktorzy, autorzy itd. mają swoje konta i obserwują przebieg „krążenia” swojego tekstu. Jest to system otwarty i darmowy dzięki pracy instytucji i ludzi zaangażowanych w **Public Knowledge Project** (<http://pkp.sfu.ca/ojs-languages/>).

Poniżej widać jedną z implementacji tego systemu w czasopiśmie czeskim. Dzięki temu rozwiązaniu autor dokładnie wie, na którym etapie prac redakcyjnych jest jego tekst i nie musi specjalnie kontaktować się w tej sprawie z redakcją.

The screenshot shows the submission page for the journal 'TEORIE VĚDY / THEORY OF SCIENCE'. The page is divided into several sections:

- Submission:** A table showing details of the submitted work.

Authors	Emanuel Kulczycki
Title	The Transformation of Science Communication in the Age of Social Media
Original file	None
Supp. files	172-868-1-SP.DOC 2012-12-02 ADD A SUPPLEMENTARY FILE
Submitter	Emanuel Kulczycki
Date submitted	November 29, 2012 - 08:36 PM
Section	Articles
Editor	Teorie vědy Theory of science
Abstract Views	0
- Status:** A table showing the current status of the submission.

Status	Queued for editing
Initiated	2013-05-05
Last modified	2013-05-05
- Submission Metadata:** A section for additional submission information.
- Navigation:** A breadcrumb trail: [Home](#) > [User](#) > [Admin](#) > [Submissions](#) > [#172](#) > [Summary](#).
- Summary, Review, Editing:** A section for managing the submission process.
- Language:** A dropdown menu set to 'English'.
- User:** Information about the logged-in user, Emanuel Kulczycki, with links to [My Profile](#) and [Log Out](#).
- Author:** A section for the author, Emanuel Kulczycki, with links to [Submissions](#), [Articles \(1\)](#), [Archive \(0\)](#), and [New Submission](#).
- Journal Content:** A search bar and a dropdown menu set to 'All'.
- Browse:** A section for browsing the journal content.

Oficjalna strona czasopisma TEORIE VĚDY/THEORY OF SCIENCE: <http://teorievedy.flu.cas.cz/>.

Open Journal Systems jest również bardzo dobrym rozwiązaniem z tego względu, że od niedawna można zainstalować pełną polską wersję tego systemu (dostępna jest na stronie Public Knowledge Project: <http://pkp.sfu.ca/ojs-languages/> – autorami tłumaczenia są: Łukasz Szmigiel i Ewa Rozkosz).

W Polsce również czasopisma redagowane są w oparciu o OJS – najdłużej *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* (ASBP) – <http://pbsociety.org.pl/journals/index.php/asbp> – wydawane przez *Polskie Towarzystwo Botaniczne*. W 2012 roku Uniwersytet Mikołaja Kopernika wdrożył politykę open access i w ciągu dwóch lat chce przerzucić większość swoich czasopism na OJS. Służy do tego *Platforma Czasopism UMK* – <http://wydawnictwoumk.pl/czasopisma/>. Także w roku 2012 Instytut Sławistyki PAN otrzymał grant na otwarcie swoich czasopism i zdecydował, że platformą, które je obsługuje, będzie OJS.

The screenshot shows the homepage of the journal's website. At the top left is the logo of the Polish Botanical Society, featuring a coat of arms with a sun and a star, surrounded by the text 'POLSKIE TOWARZYSTWO BOTANICZNE'. To the right of the logo, it says 'Polish Botanical Society Journals' and 'Acta Societatis Botanicorum Poloniae'. Below this is an 'OPEN ACCESS' logo. A navigation bar contains links: HOME, ABOUT, LOGIN, REGISTER, SEARCH, IN PRESS, ARCHIVES, ANNOUNCEMENTS. Below the navigation bar, there is a breadcrumb trail: Home > Articles IN PRESS. The main heading is 'Acta Societatis Botanicorum Poloniae'. Below the heading, there is a text block describing the journal: 'The international journal Acta Societatis Botanicorum Poloniae is published by the Polish Botanical Society, with financial assistance of the Polish Ministry of Science and Higher Education. It is the oldest scientific journal promoting all aspects of plant science, functioning continuously (with the exception of WWII) in Poland since 1923. The journal offers Open Access publication of original research papers, short communications and reviews, written in English, in all areas of plant science including evolution, ecology, genetics, plant structure and development, physiology and biochemistry. The journal is indexed in:'. Below this text is a list of indexing services: AGRIS, AGRO, Biological Abstracts, BIOSIS Previews, CAB Abstracts, Chemical Abstracts, Current Contents/Agriculture, Biology & Environmental Sciences, COAJ, EBSCO Academic Search Complete, FreeFullPDF, Google Scholar, Index Copernicus, ISI Master Journal List, ISI Web of Science, Microsoft Academic Search, Science Citation Index Expanded, Scopus, and WorldCat. At the bottom of this list, it says: 'According to the Journal Citation Reports its recent Impact Factors (IF) are following: 0.585 (2012) and 0.476 (5-year IF)'. On the right side of the page, there is a sidebar with several sections: 'Polish Botanical Society' and 'PBS Journals' (both with expandable arrows), 'Back Issue Covers Gallery', 'USER' section with fields for Username and Password, a 'Remember me' checkbox, and a 'Login' button; 'NOTIFICATIONS' section with 'View' and 'Subscribe' links; and 'JOURNAL CONTENT' section with a search box, a dropdown menu set to 'All', and a 'Search' button. Below the search box is a 'Browse' section with expandable arrows for 'By Issue', 'By Author', and 'By Title'.

Strona główna polskiego czasopisma „Acta Societatis Botanicorum Poloniae (ASBP)” – <http://pbsociety.org.pl/journals/index>

Czytaj więcej na temat OJS:

- ◀ **Open Journal Systems (OJS) – cyfrowa infrastruktura czasopisma naukowego w Internecie:** <http://historiaimedia.org/2010/07/31/open-journal-systems-ojs-cyfrowa-infrastruktura-czasopisma-naukowego-w-internecie/>.
- ◀ **Open Journal Systems:** <http://www.ebib.info/2009/102/a.php?malenczuk>.
- ◀ **Open Journal Systems po polsku!** http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/open-journal-systems-po-polsku/.

W czym wspomaga nas system OJS?

Taki system wspomaga nas w wielu ważnych rzeczach. Posiadamy osobne moduły dla administratorów, redaktorów, autorów, korektorów i recenzentów. Osobne są także wtyczki dla czytelników. Kiedy autor zgłosi tekst do czasopisma, wcześniej wyznaczony użytkownik dostaje mailowe powiadomienie i proces recenzji może się rozpocząć — wszystko odbywa się na stronie internetowej czasopisma w przeglądarce internetowej — oczywiście użytkownicy, tacy jak redaktorzy, korektorzy, muszą się wcześniej zarejestrować, administrator przydziela im role i uprawnienia stosowne do ich zadań, każdy autor musi założyć sobie konto w serwisie.

OJS zadba automatycznie o odpowiednie generowanie linków do powiadomień RSS, alertów, a każdy artykuł będzie opisany odpowiednimi metadanymi, które — po instalacji odpowiednich rozszerzeń — mogą być eksportowane do zewnętrznych naukowych baz danych i archiwizowane w dedykowanych systemach.

Nie ulega wątpliwości, że rozwiązanie oparte na systemie zarządzania pracą wydawcy jest najlepszym rozwiązaniem. **Trzeba jednakże podkreślić, że wdrożenie tego systemu, opublikowanie w nim numerów archiwalnych oraz przeszkolenie wszystkich współpracowników wymaga wielu tygodni pracy oraz nakładu odpowiednich środków.** Dobrą praktyką jest

nawiązanie kontaktów z osobami, które już pracują w tym systemie i podjęcie współpracy, która może przyspieszyć nasze implementacje.

KROK 5. Wdrażanie standardów

Wdrożenie modelu biznesowego, formy otwartości oraz rozwiązań technicznych, to dopiero połowa sukcesu — moglibyśmy powiedzieć, że właśnie zadbalibyśmy o część formalną. Musimy jeszcze zapewnić czasopismu sukces od strony merytorycznej. Na ten czynnik składa się oczywiście mnóstwo elementów: rozpoczynając od tego, czy czasopismo jest już wydawane, jaką ma renomę, w jakim języku jest publikowane i w jakiej dyscyplinie. Ale oprócz tych wielu różnych zmiennych, możemy wskazać kilka rzeczy, o które należy zadbać niezależnie od dziedziny czy języka publikacji.

Są to standardy związane z jakością procesu wydawniczego. Te standardy są powszechnie uznawane w świecie nauki, a sprawdzanie ich spełniania podczas ewaluacji czasopism jest rzeczą normalną (elementy te uwzględniane są m.in. przy aplikowaniu do Master Journal List czy też European Reference Index for the Humanities oraz w trakcie oceny prowadzonej przez polskie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

Najważniejsze standardy, które musimy wdrożyć oraz ich przestrzeganie związane są z takimi obszarami jak:

1. **Proces recenzji** — recenzje powinny być rzetelne oraz winny być tworzone przez specjalistów z danego zakresu tematycznego. Nie ma jednej odgórnej formy recenzowania artykułów naukowych — jedną z najczęściej wykorzystywanych jest *double blind review*, czyli recenzja, w której recenzent i autor nie znają swojej tożsamości. Na świecie eksperymentuje się z otwartym recenzowaniem, ale nie są to eksperymenty jak na razie zakończone sukcesami. (zob. hasło w Wikipedii: [Open peer review](http://en.wikipedia.org/wiki/Open_peer_review) – http://en.wikipedia.org/wiki/Open_peer_review).
2. **Terminowość publikacji** — kolejne numery czasopisma powinny ukazywać się dokładnie wtedy, kiedy czasopismo deklaruje ukazywanie się periodyku. W [zasadach oceny firmy Thomson Reuters](#)

możemy przeczytać *zdolność do terminowego publikowania oznacza odpowiedni zapas rękopisów, który jest niezbędny do trwałego utrzymania się na rynku* (http://wokinfo.com/media/essay/journal_selection_essay-pl.pdf). Bardzo dobrym rozwiązaniem jest również zamieszczanie informacji (np. pod abstraktem artykułu) o czasie trwania poszczególnych etapów wydawniczych, np. Received November 7, 2011; revised version April ; in final form June 19, 2012.

3. **Przestrzeganie międzynarodowych konwencji edytorskich** — chodzi o tak podstawowe sprawy jako informacyjność tytułu czasopisma; opisowość tytułów artykułów i streszczenia, dane adresowe każdego autora oraz kompletne dane bibliograficzne w tekstach.
4. **Międzynarodowa różnorodność autorów** — sprawa prosta, ale i kluczowa: zarówno autorzy, redaktorzy, jak i konsultanci redakcji powinni pochodzić z — najlepiej — całego świata: *dzisiejsze badania naukowe są prowadzone w globalnym kontekście i międzynarodowe czasopismo ma większe szanse na odegranie ważnej roli w międzynarodowej społeczności naukowców* [10].

Standardy związane z otwartością

Powyższe standardy są ważne zarówno dla czasopisma zamkniętego, jak i otwartego. Jednakże ten drugi typ periodyków musi zadbać jeszcze o odpowiednie standardy związane z **polityką otwartości** (*open access policy*). Na stronie czasopisma, jak i w samym czasopiśmie, powinny zostać wyeksponowane informacje dotyczące otwartego dostępu. Można je nazwać polityką open access, zasadami otwartości, ponieważ tak to jest nazywane w świecie. Przykłady takich polityk można znaleźć na stronach czasopism otwartych w **DOAJ** – <http://www.doaj.org/>. W ramach określania tych zasad można zamieścić logo Open Access oraz logo Creative Commons (jeśli korzystamy z tych licencji) na stronach czasopisma.

W informacjach dla autorów powinny znaleźć się wskazówki, czy — a jeśli tak, to w jaki sposób — autor pokrywa koszty publikacji.

Dodatkowe informacje na ten temat: [The Online Guide to Open Access Journals Publishing](http://www.doaj.org/bpguide/) – <http://www.doaj.org/bpguide/>.

KROK 6. Zgłaszanie czasopisma do Google Scholar

Kluczowe dla poprawnego funkcjonowania czasopisma w sieci będą nie tylko sprawy techniczne związane z serwerem, domeną oraz samą stroną WWW. Musimy również pamiętać o tym, że należy zadbać o widoczność czasopisma oraz artykułów w Internecie. Realizacja tego składa się z dwóch etapów. Musimy pamiętać o poprawnym przygotowaniu plików PDF, które zamieszczamy na stronie czasopisma oraz musimy czasopismo zgłosić do wyszukiwarki. Skupimy się na najpopularniejszej wyszukiwarce, czyli Google Scholar.

Jak przygotować plik PDF?

Warto pamiętać, że jedną z podstawowych wyszukiwarek naukowych jest [Google Scholar](http://scholar.google.pl) (<http://scholar.google.pl>). Zatem należy mieć na uwadze, w jaki sposób amerykańska firma stara się pomagać wydawcom czasopism naukowych. Na stronie [Pomoc techniczna dla wydawców naukowych](http://scholar.google.pl/intl/pl/scholar/publishers.html#faq1) – <http://scholar.google.pl/intl/pl/scholar/publishers.html#faq1> – możemy znaleźć kilka wskazówek związanych z przygotowaniem plików PDF na naszą stronę oraz z tym, w jaki sposób zgłosić czasopismo do Google Scholar.

Analizując dokumentację dotyczącą Google Scholar oraz zapoznając się z różnymi opracowaniami, można podać kilka podstawowych sposobów na zoptymalizowanie naszego pliku dla wyszukiwarki.

Oczywiście nie są to reguły uniwersalne — aczkolwiek spełnienie ich na pewno nie przeczy żadnym standardom, o którym mowa była wcześniej. Takie podstawowe wskazówki to:

1. Przede wszystkim trzeba uzupełnić metadane w pliku PDF (autor i tytuł publikacji). Więcej na ten temat można przeczytać tutaj: [Jak](#)

dodać prace do Google Scholar i zwiększyć liczbę cytowań oraz indeks Hirscha – <http://ekulczycki.pl/poradnik/> [8].

2. W artykule powinien być zamieszczony abstrakt (warto zadbać, aby był również w języku angielskim).
3. Warto stosować style akapitowe dla śródtytułów — aby były odróżnialne od tekstu głównego. To jest już kwestia bardzo mocno techniczna, ale warto zapytać redaktora technicznego lub osobę odpowiedzialną za skład periodyku, czy takie rozwiązanie jest stosowane.
4. Stosować szczegółowe słowa kluczowe: wskazywanie ogólnych słów kluczowych doprowadzi do „ginięcia” naszego tekstu w wynikach. Jeżeli użyjemy słowa kluczowego „społeczeństwo”, to na pewno nie przyczyni się do optymalizacji wyszukiwania naszego tekstu.
5. Najważniejsze słowa kluczowe powinny występować w tytule — to zalecenie wskazywane przez Google kłóci się ze „sztuką tworzenia tytułów”, z którą możemy spotkać się w polskiej nauce. Trzeba jednakże mieć to na uwadze, jeśli chcemy, aby nasze czasopismo było dobrze pozycjonowane w tej wyszukiwarce.
6. Tytuł tekstu powinien być w miarę krótki (chyba że chcemy w nim umieścić wiele słów kluczowych).
7. W tekście głównym powinny się pojawiać synonimy słów kluczowych — aby czytelnicy, którzy nie znajdą słów kluczowych (szukają „coś na ten temat”), mogli trafić na nasz tekst.
8. Należy upewnić się, że poprawnie piszemy wszystkie nazwiska autorów, których cytujemy — tylko tak będą zliczane cytowania na ich rzecz — a przecież dotyczy to również nas.
9. Artykuły naukowe powinny być tworzone podług klarownego schematu: wstęp, stan badań i wiedzy, wyniki. Taka sztywna struktura jest „przyjazna” dla wyszukiwarek. Jest to oczywiście bardzo mocno dyskusyjne.
10. Upewnić się, że wyszukiwarki będą mogły przeczytać tekst ze schematów i tabel — wszystkie dane powinny być zamieszczone w postaci tekstu albo obiektów wektorowych.
11. Nazwać plik w odpowiedni sposób: najlepiej nadać mu brzmienie nazwiska autora lub tytułu tekstu, czyli np. `jan_kowalski_tom` lub `moj_pierwszy_artykul`.

Są to elementarne wytyczne, których spełnienie oczywiście nie gwarantuje wysokiego wyniku w rankingu czy wynikach wyszukiwania, ale sprawi, że nasz tekst będzie łatwiej znaleźć — a zatem dotrzeć do czytelników. Jak widać, trzeba mieć to na uwadze już na etapie pisania i planowania tekstu.

Więcej na ten temat w: *Optymalizacja publikacji naukowych do wyszukiwarki Google Scholar* – <http://historiaimedia.org/2011/10/12/optimalizacja-publikacji-naukowych-do-wyszukiwarki-google-scholar/>

Jak zgłosić czasopismo do Google Scholar

Google Scholar to jedno z najważniejszych narzędzi współczesnej komunikacji naukowej

Sam proces zgłoszenia czasopisma jest bardzo prosty. W *Pomocy technicznej dla wydawców naukowych* – <http://scholar.google.pl/intl/pl/scholar/publishers.html> – Google jasno zaznacza, że zgłaszać się mogą wydawcy czasopism, a nie monografii naukowych. Jeżeli spełniamy to kryterium, przechodzimy następnie do formularza kontaktowego (nie ma opcji w języku polskim). Tam natomiast musimy obowiązkowo odhaczyć cztery kryteria, których spełnianie potwierdzamy.

Kryteria są następujące:

Na stronie WWW każdy artykuł ma osobny adres URL oraz jest możliwość przejrzania listy artykułów (czyli np. strona ze spisem treści linkującym do wszystkich artykułów).

- ◀ Każdy link URL zawiera albo abstrakt, albo pełen tekst artykułu.
- ◀ Każdy artykuł może być przejrzany przez dowolnego użytkownika bez konieczności płacenia lub logowania.
- ◀ Plik robots.txt jest otwarty dla botów Google'a.

Określenie typu platformy

Gdy potwierdziliśmy spełnianie wszystkich kryteriów, po kliknięciu „Submit” musimy wskazać rodzaj platformy, na której mamy udostępnione czasopismo.

- ◀ DSpace repository
- ◀ Eprints repository
- ◀ Other repository
- ◀ Open Journal Systems (OJS) website
- ◀ Other journal website
- ◀ Personal publications

Warto zwrócić uwagę, że jest Google wyróżnia repozytorium DSpace, Eprints, Open Journal Systems (OJS) — to potwierdza, że Google w ten sposób rekomenduje rozwiązania open source.

Kiedy wybierzemy opcję: DSpace repository, Eprints repository, Open Journal Systems, wówczas musimy podać jedynie:

- ◀ Liczbę artykułów zamieszczonych w skali: 1–50, 51–500, 501–1000, 1001–5000, +5000.
- ◀ Podać adres strony WWW.
- ◀ Informacje kontaktowe: nazwa i email.

Natomiast przy wyborze pozostałych opcji (czyli mniej schematycznych) musimy podać dodatkowo adres WWW, który prowadzi do:

- ◀ listy tomów,
- ◀ listy numerów,
- ◀ listy artykułów,
- ◀ konkretnego abstraktu (5 przykładów),
- ◀ konkretnego artykułu (5 przykładów).

Google nie jest konsekwentne we wszystkich wytycznych albo zakłada, że użytkownicy ich nie przestrzegają, bowiem w przykładzie adresu internetowego dla artykułu pojawia się liczba, a nie nazwisko autora lub tytuł.

Po podaniu wszystkich danych otrzymujemy informację, że Google zajmie się przejrzeniem zgłoszenia i jeśli zostało ono poprawnie wypełnione, to w przeciągu 4–6 tygodni czasopismo zostanie zaindeksowane. Pozostaje zatem czekać.

KROK 7. Zgłaszanie czasopisma do baz i list czasopism

Promocja otwartego czasopisma oraz publikacji wiąże się ze zgłoszeniem periodyku do wielu baz oraz wyszukiwarek (oczywiście niektóre są multidyscyplinarne, niektóre bardzo mocno zawężone do jednej dyscypliny).

Oprócz tego warto zamieszczać informacje o nowych numerach, call for papers w mediach społecznościowych skierowanych do naukowców.

Dodatkowo — szczególną rolę przywiązuje się do baz referencyjnych, które preferuje Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego podczas oceny czasopism. Poniżej znajdują się trzy listy. Pierwsza zawiera wszystkie bazy, w których indeksowanie jest punktowane podczas ewaluacji czasopism prowadzonej przez MNiSW (są to bazy uznane za prestiżowe w środowisku naukowym). Druga zawiera bazy oraz listy czasopism, które również są ważne dla czasopisma, a po prostu nie znalazły się na ministerialnej liście baz. Trzecia lista zawiera najpopularniejsze media społecznościowe skierowane do naukowców, w których można promować czasopismo.

Bazy punktowane przez MNiSW

Agro — <http://bg.au.poznan.pl/dzialy/agro/informacje.php>

BazEkon — http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/

BazHum — <http://bazhum.icm.edu.pl/bazhum/>

BazTech — <http://baztech.icm.edu.pl/>

Bibliographica Cartographica — <http://bc.staatsbibliothek-berlin.de/>

Biological Abstracts/BIOSIS Preview/BIOSIS — http://www.ohiolink.edu/resources/show_details.php?db=bia

CEEOL — Central and Eastern Europe Online Library — <http://www.ceeol.com/>

CEJSH — <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/>

Chemical Abstracts (CAS) — <http://www.cas.org/>

Cold Regions Science and Technology Bibliography — <http://www.coldregions.org/>

Compendex — <http://www.ei.org/compendex>
DBLP Computer Science Bibliography — <http://www.informatik.uni-trier.de/~ley/db/>
DOAJ Directory of Open Access Journals — <http://www.doaj.org/>
EMBASE — <http://www.elsevier.com/online-tools/embase>
ERIC — <http://www.eric.ed.gov/>
GeoArchive — <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/geo/info/spreadsheet.html>
Geobase — <http://www.elsevier.com/bibliographic-databases/geobase>
GeoRef: Bibliography & Index of Geology — <http://www.agiweb.org/georef/>
Index Copernicus — <http://www.indexcopernicus.com/>
INSPEC — <http://www.theiet.org/resources/inspec/>
IREON Gateway — https://www.ireon-portal.eu/IREON/Portal/ireon_en.aspx?lang=en-US
JSTOR — <http://www.jstor.org/>
MathSciNet (Mathematical Reviews) — <http://www.ams.org/mathscinet/>
Polska Bibliografia Lekarska — <http://gbl.home.pl/cgi-bin/gblbase.pl/pblb09>
ProQuest/CSA — <http://www.csa.com/>
PubMed/PubMed Central/Medline — <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>
Referativny Zhurnal/VINITI — http://www.viniti.ru/pro_referat.html
SCOPUS — <http://www.scopus.com>
SPIRES — <http://inspirehep.net/?ln=pl>
SPORTDiscus — <http://www.ebscohost.com/biomedical-libraries/sportdiscus-with-full-text>
The Philosopher's Index — <http://philindex.org/>
Web of Science (Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index, Arts & Humanities Citation Index) — <http://wokinfo.com/poland/>
Zentralblatt MATH — <http://www.zentralblatt-math.org/zmath/>
Zoological Record — <http://thomsonreuters.com/zoological-record/>

Listy czasopism oraz naukowe bazy danych

Directory of Open Access Journals: DOAJ — <http://www.doaj.org/>

Elektronische Zeitschriftenbibliothek EZB — <http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/>.

European Reference Index for the Humanities — <http://www.esf.org/hosting-experts/scientific-review-groups/humanities/erih-european-reference-index-for-the-humanities.html>.

Sherpa/RoMEO — <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>.

Polska Bibliografia Naukowa — <https://pbn.nauka.gov.pl/>.

Media społecznościowe

Academia.edu — <http://academia.edu/>.

ResearchGate — <https://www.researchgate.net/>.

The Science Network — <http://thesciencenetwork.org/>.

KROK 8. Zapewnienie długoterminowej archiwizacji i dostępności

Kiedy nasze czasopismo już funkcjonuje w sieci, jest poprawnie zaindeksowane, a jego widoczność została zapewniona, należy również przedsięwziąć kroki, aby zadbać o wieczystą archiwizację artykułów oraz kolejnych tomów czasopisma. Klasyczne czasopisma zamknięte, które wydawane były tylko w wersji papierowej, musiały jedynie pamiętać (co zresztą narzucała ustawa) o wysłaniu egzemplarzy obowiązkowych do bibliotek. W wypadku wersji elektronicznych lub czasopism wydawanych tylko w takiej wersji sami musimy zadbać o umieszczanie czasopisma w odpowiednich miejscach przy użyciu odpowiednich narzędzi.

A co będzie takim odpowiednim miejscem?

Zdaniem Bożeny Bednarek-Michalskiej:

zapewnienie trwałości czasopismu jest najważniejszym standardem w dobie cyfrowej. Trzeba zadbać o to, by wszystkie artykuły z naszego czasopisma trafiły do archiwum zarządzanego przez bibliotekarzy lub archiwistów akademickich, najlepiej we własnej instytucji (zob. Transformacja czasopism tradycyjnych do postaci elektronicznej otwartej (<http://kpbcc.ukw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=75727>) [11].

Trzeba pamiętać, że zamieszczenie strony na wykupionym serwerze oraz wgranie plików PDF nie spowoduje, że nasze tomy czasopisma będą „zawsze w sieci”. Często powtarza się, że jak coś się znajdzie w Internecie, to nie można już tego stamtąd usunąć. Z takim potocznym stwierdzeniem nie sposób się nie zgodzić. My jednak — jako wydawcy i redaktorzy — oczekujemy, aby materiały nie tylko nie zginęły, ale aby były zachowane w niezminionej formie, aby można było do nich dotrzeć zawsze w ten sam sposób (do tego służą m.in. identyfikatory cyfrowe DOI, o których była mowa wcześniej).

Taka archiwizacja może być wykonywana np. w repozytoriach instytucjonalnych lub w bibliotekach cyfrowych, w krajowym magazynie danych czy w uczelnianych centrach informatycznych. Można zacząć o niej myśleć za parę lat, kiedy nagromadzimy odpowiednio dużą porcję artykułów, a zasady wieczystej cyfrowej archiwizacji zostaną w Polsce ustandaryzowane.

Zawsze warto zwrócić się w tej sprawie do bibliotekarzy akademickich, którzy posiadają odpowiednie kompetencje i kwalifikacje w tym zakresie oraz mogą nas wesprzeć w procesie archiwizacji i długoterminowego udostępniania. W Polsce największe biblioteki akademickie mają już biblioteki cyfrowe i repozytoria oraz rozpoczęły wieczyste składowanie swoich zasobów w bezpiecznych miejscach.

Warto wiedzieć, że w Polsce istnieje usługa powszechnej archiwizacji realizowana w ramach naukowej sieci PIONIER (projekt Platon – <http://www.pionier.net.pl/online/pl/projekty/50/PLATON.html>), która polega na udostępnieniu w skali kraju funkcjonalności zdalnej archiwizacji i backupu. Usługa ta zwiększa ochronę danych w czasie rzeczywistym, jest jednym z elementów koniecznych do zwiększenia niezawodności funkcjonowania każdej jednostki przyłączonej do sieci PIONIER. Warto także wiedzieć o Krajowym Magazynie Danych, projekcie realizowanym w Poznaniu przez PCSS – <http://www.pionier.net.pl/online/pl/projekty/71/KMD.html>.

Ważne linki

Directory of Open Access Repositories – <http://www.openoar.org/find.php> – katalog repozytoriów akademickich, które posiada bardzo wiele opcji przeszukiwania. Znajduje się w nim 75 repozytoriów i bibliotek cyfrowych przypisanych do terytorium Polski (stan na 24 czerwca 2013 r.)

Warto przeczytać: Marcin Heliński, Cezary Mazurek, Tomasz Parkoła, Marcin Werla, Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, *Biblioteka cyfrowa jako otwarte, internetowe repozytorium publikacji* – <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/iwb3/artukul.php?f>.

Spis ilustracji

Okładka – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: shutterhacks

Strona 6 – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: Ryk Neethling

Strona 8 – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: jakeandlindsay

Strona 11 – CC BY-SA 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/> – Autor: neovain

Strona 28 – CC BY-SA 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/> – Autor: stuartpilbrow

Strona 31 – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: YLev

Strona 35 – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: Anonymous Account

Strona 38 – CC BY 2.0 – <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/> –
Autor: zoutedrop

Strona 49 – Printscreen z oficjalnej strony czaseopisma TEORIE VĚDY/
THEORY OF SCIENCE: <http://teorievedy.flu.cas.cz/>

Strona 51 – Printscreen z oficjalnej strony czasopisma „Acta Societatis
Botanicorum Poloniae (ASBP)” – <http://pbsociety.org.pl/journals/index>

Bibliografia

1. *Deklaracja Berlińska w sprawie otwartego dostępu do wiedzy w naukach ścisłych i humanistyce*. [data dostępu 5 lipca 2013]. Dostępny w: <http://oa.mpg.de/lang/en-uk/berlin-prozess/berliner-erklarung/>, Polski przekład opublikowany w: „Biuletyn EBIB”, nr 2/2005 (63) luty. [data dostępu 5 lipca 2013]. Dostępny w: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/63/deklaracja.php>.
2. SIEWICZ, K. *Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Kwestie prawne*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012, s. 12-13. [data dostępu 16 lipca 2013]. Dostępny w: http://repozytorium.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/335/K_Siewicz_Otwarty_dostep_do_publicacji_naukowych.pdf?sequence=4.
3. *Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe* [data dostępu 5 lipca 2013]. Tekst ujednolicony dostępny w: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19840050024&type=3>
4. MARSZAŁEK, L., *Edytorstwo publikacji naukowych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986.
5. NOWAK P., *Wybrane problemy efektywności polskich czasopism naukowych z dziedziny humanistyki*, Poznań: Motiwex, 2000.
6. *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych* [data dostępu 16 lipca 2013]. Dostępny w: http://ekulczycki.pl/wp-content/uploads/2013/05/20130529_KOMUNIKAT_w_sprawie_kryteriow_i_trybu_oceny_czasopism_naukowych.pdf
7. *Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę*. Dostępny w: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011461642>
8. KULCZYCKI, E., *Jak dodać prace do Google Scholar i zwiększyć liczbę cytowań oraz indeks Hirscha* [data dostępu 5 lipca 2013]. Poznań 2013. Dostępny w: https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/4369/8/Jak_dodac_prace_do_Google_Scholar-v.1.1.pdf

9. BRZÓSKA H., DANECKI K. FRANCZAK M. i in. *Wolne licencje w nauce. Instrukcja. Biblioteki Otwartej Nauki 14/06/2013. Centrum Cyfrowe. Projekt Polska.* Warszawa 2013. Dostępny: <http://centrumcyfrowe.pl/wolne-licencje-w-nauce-instrukcja-premiera-publicacji/>
10. Proces selekcji czasopism w serwisie firmy Thomson Reuters .[data dostępu 5 lipca 2013]. Dostępny w: http://wokinfo.com/media/essay/journal_selection_essay-pl.pdf
11. BEDNAREK-MICHALSKA, B., *Transformacja czasopism tradycyjnych do postaci elektronicznej otwartej.* Dostępny w: <http://kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=75727>

Biogram autora

Emanuel Kulczycki – adiunkt w Instytucie Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, autor wielu publikacji poświęconych komunikacji naukowej oraz naukometrii. Członek IV kadencji Rady Młodych Naukowców (organu doradczego Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego) oraz Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (Komisja ds. badań w zakresie filozofii i ich upowszechniania). Wpisany na listę ekspertów Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w zakresie edukacji medialnej.

Na blogu [Warsztat badacza](#) pisze o narzędziach badawczych, programach komputerowych oraz przepisach prawnych regulujących pracę naukową. Posiada wieloletnie doświadczenie w składzie i edycji książek oraz czasopism naukowych.

Email: emanuel@ekulczycki.pl

Zapoznaj się z innymi naszymi broszurami poświęconymi Otwartej Nauce

Bożena Bednarek-Michalska

Modele biznesowe otwartego publikowania naukowego. Informator dla polskich wydawców uczelnianych

Paweł Szczęsny

Otwarta nauka, czyli dobre praktyki uczonych

Karolina Grodecka

Studium przypadku: udane projekty Open Access w Polsce

Wszystkie broszury dostępne na stronie wydawcy:

<http://ebib.pl/>